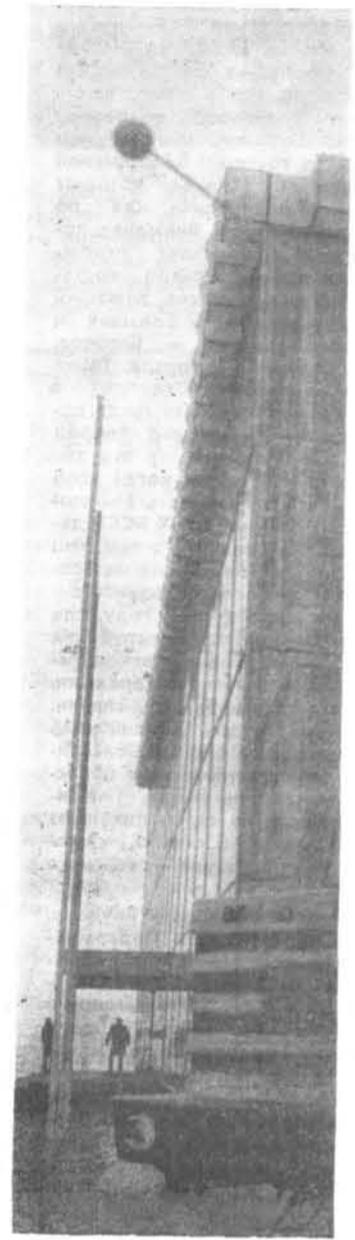
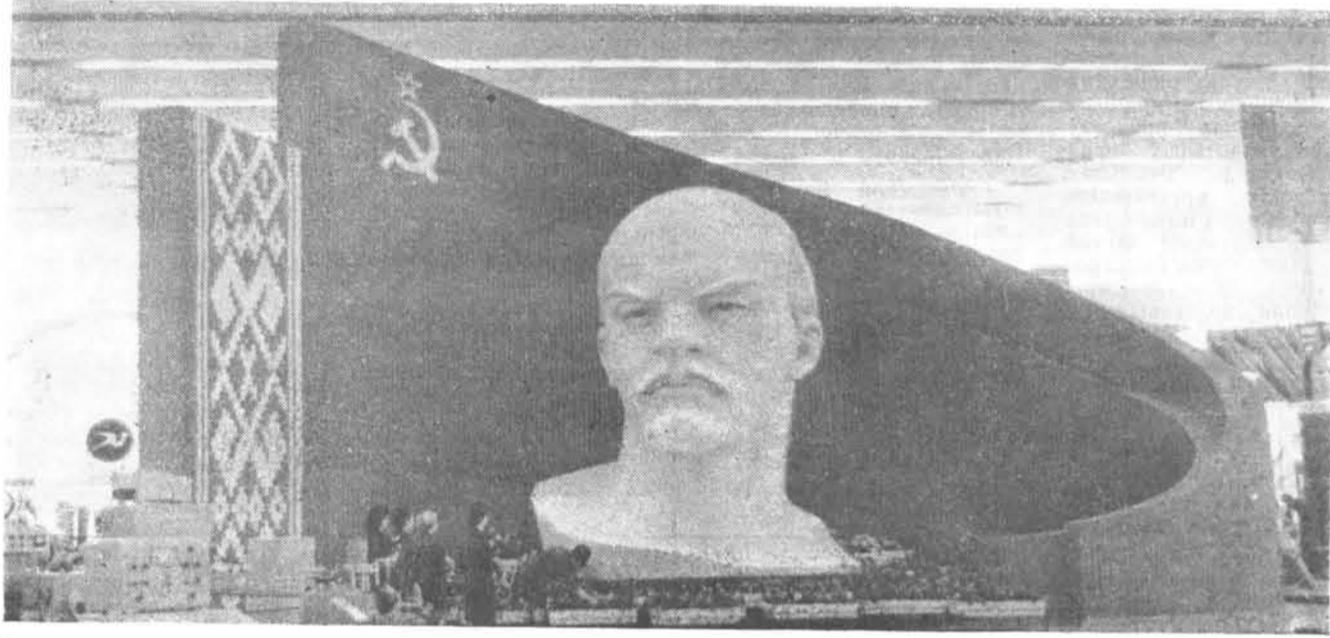

Голас Прадзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ
№ 4 (1113)
Люты 1970 г.
Год выдання 15-ы
Цана 2 кап.

ВДНГ БССР

Ад бедных аднаасобніцкіх гаспадарак, ад сахі і сярпа да магутных калгасаў і саўгасаў, да трактара і камбайна, ад паўсаматужных майстэрняў, якія выраблялі шчоткі і скуру, ад смалакурень і прымітыўных бровараў да вялікіх заводаў машынабудаўнічай і электратэхнічнай прамысловасці, да шахт Салігорска і нафтавых вышак Палесся, ад вечнай цемры і забабонаў да адукаванасці і навуковых адкрыццяў, да новага росквіту нацыянальнага мастацтва, — такі твой шлях, Беларусь, у сацыялізм.

Пра дасягненні рэспублікі ва ўсіх галінах матэрыяльнага і духоўнага жыцця расказвае Выстаўка дасягненняў народнай гаспадаркі Беларускай ССР.

Новая экспазіцыя прысвечана 100-годдзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна.

Задумайся над гэтымі лічбамі, суайчыннік, і параўнай іх з вядомым табе мінулым:

За паўтары гадзіны ў Беларускай ССР вырабляецца электраэнергія больш, чым да Вялікага Кастрычніка за цэлы год.

240 сем'яў усяляецца штодзённа ў рэспубліцы ў новыя кватэры.

У 1970 годзе тэкстыльныя прадпрыемствы Беларусі выпускаць 200 мільёнаў квадратных метраў тканін, а лёгкая прамысловасць дасць насельніцтву 25 мільёнаў вырабаў верхняга трыкатажу.

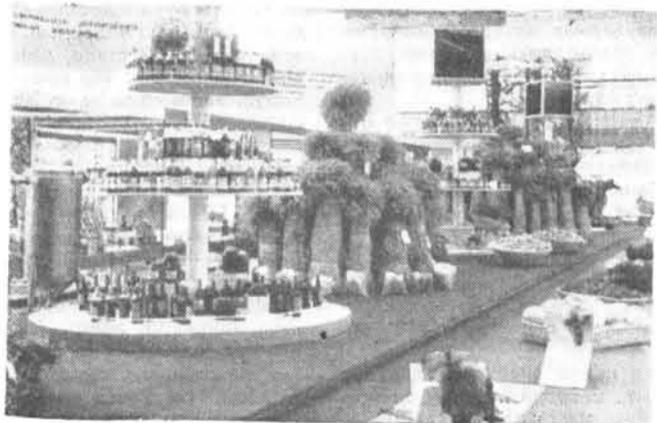
Для адпачынку і лячэння працоўных у рэспубліцы ёсць 48 санаторыяў і 15 дамоў адпачынку.

Нататкі нашага карэспандэнта з ВДНГ БССР «Аблічча новага дня» чытайце на 2—4 старонках.

У цэнтры палаца са шкла і сталі — сяміметровы бюст Ул. І. Леніна, работа групы беларускіх скульптараў. Насупраць яго, ля самага ўваходу, — вялізная карта рэспублікі. У павільёне размясціліся экспанаты, якія расказваюць пра дасягненні хлебарабаў і работнікаў прамысловасці Беларускай ССР. А магілёўскім аўтамабілям цесна ў сценах Выстаўкі, ім давялося выстраіцца перад павільёнам.

Фота К. ЯКУБОВІЧА

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ
ПО-БЕЛОРУССКИ

Новой экспозиции Выставки достижений народного хозяйства Белорусской ССР посвящена статья «АБЛІЧЧА НОВАГА ДНЯ» [2—4 стр.]. Тысячи экспонатов, собранных в огромном павильоне на берегу Свислочи, рассказывают минчанам и гостям белорусской столицы об успехах, которых достигла республика, идя по ленинскому пути. Внимание посетителей привлекает огромный караван, символ гостеприимства и достатка, лежащий в окружении своих больших и малых собратьев — батон, саек, бубликов, тортов. Такие хлебные россыпи сегодня в каждой булочной. Но люди останавливаются именно перед этим стендом, потому что хорошо помнят годы, когда хлеб был почти лакомством. Нынешнюю экспозицию ВДНХ БССР даже трудно сравнить с тем, что показывала Белоруссия на Всероссийской сельскохозяйственной выставке в 1923 году, где промышленность республики была представлена несколькими фабриками и мастерскими, выпускающими бумагу, спички, дрожжи... Теперь бывший край «липовых лаптей» демонстрирует свои достижения в области электроники, химии, машиностроения. 86 стран покупают у нас тракторы, стекло, самолеты, продукцию сельского хозяйства.

Об истории деревни Блудень, переименованной в Первомайскую, рассказывает корреспонденция на 3 стр. «СТАРАЯ НАЗВА ЗАБЫТА». За годы своего существования многие видели деревня Блудень и ее младшая сестра Погодино: беспросветную бедность, митинги революционных полков, гнет буржуазно-помещичьей Польши, светлый сентябрь 1939-го. В первые же дни войны в Блудень была создана подпольная комсомольская организация, многие ее жители ушли в партизанские отряды. Не узнать сегодня деревни. Построены сотни новых домов, два клуба — сельский и железнодорожный, работают три библиотеки. С 1919 по 1939 год только двое местных жителей получили среднее образование, а за послевоенные годы 150 первомайцев окончили высшие учебные заведения.

«НАШЫ ГОСЦІ» [4 стр.]. В 1969 году сотни наших земляков по частным визам гостили в Белоруссии. Иван Шкуда, более 50 лет назад покинувший родные места, приехал к брату в колхоз «Маяк» Мостовского района, увидел вместо курных хат красивые светлые дома. Все удивляло и радовало нашего земляка из США — то, что ежедневно на столе у крестьян блюда, которых раньше не видели на праздник, что в деревне нет неграмотных, что его односельчанам не нужно отказывать себе в необходимом, откладывая деньги на черный день. В третий раз приезжал на Родину Иван Белько из Соединенных Штатов. Он увидел здесь много перемен и все — к лучшему.

На 6 стр. мы знакомим наших читателей с новой книгой Миколы Ракитного «Деревенские новеллы», которая вышла в издательстве «Беларусь» в конце минувшего года — «СКЛАДАЧКА НА ТВАРЫ ЗЯМЛІ». Сборник, состоящий из 90 небольших рассказов, представляет своеобразную повесть о полевой деревне, где родился и вырос писатель. Для него, как и для героя новеллы «Складочка», нет на свете ничего дороже этой складочки, тоненькой, как волосок, морщинки на лице Земли, в которой лежит родная деревня.

САМЫ ВЫСОКИ
АБЕЛІСК ЕУРОПЫ

Ен стане ля ўваходу ў мемарыяльны комплекс героям Брэсцкай крэпасці і будзе мець выгляд чатырохграннага шытка вышынёй 100 метраў. У ясны сонечны дзень гэтую бліскую «Іголку» можна будзе бачыць у радыусе сарака кіламетраў.

ВЕЧАР САВЕЦКА-
ІНДЫЙСКАЙ ДРУЖБЫ

У Мінску, у памяшканні Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубажнымі краінамі, адбыўся вечар прадстаўнікоў калектываў прадпрыемстваў, будоўляў, грамадскіх арганізацый, навучальных і іншых устаноў, прысвечаны 20-годдзю абвешчання Індыі рэспублікай. На вечары прысутнічала дэлегацыя работнікаў асветы Індыі.

НОВЫЯ ГАТУНКІ

Новыя гатункі перадалі на дзяржаўныя выпрабаванні селекцыянеры Беларускага навукова-даследчага інстытута плававодства, гародніцтва і бульбы. У іх ліку — позняспелы сеянец бульбы, гарох «мінскі ранні 75», сталовая морква «лошыцкая 1», таматы «салют 89», хуткаспелая белакачанная капуста «чэрвенская 101».

СЕЛЬСКІЯ УНІВЕРМАГІ

Шыльда «Універмаг» зазяла на двухпавярховым будынку ў пасёлку Церахоўка Добрушскага раёна. Буйныя універсальныя магазіны будуцца ў сяле Заспа і пасёлку Васілевічы — Рэчыцкага, у

вёсцы Крупец — Добрушскага раёнаў. У цэнтры калгаса імя Урыцкага Гомельскага раёна завяршаецца будаўніцтва гандлёвага комплексу.

СПЕКТАКЛЬ
ПРЫСВЕЧАНЫ
ПРАВАДЫРУ

Нядаўна глядзельная зала палаца культуры камвольнага камбіната была перапоўнена. Афішы запрашалі паглядзець прэм'еру спектакля «Сям'я» І. Папова. Яго паставіў рэжысёр драматычнага калектыву Георгій Жаркоў, кансультант — заслужаны артыст БССР Павел Іванюк.

Каля года рыхтавалі гэты спектакль артысты-аматары. І вось — свята, прэм'ера.

У ролі Валодзі Ульянава выступіў інжынер камбіната Анатоль Бондар. Марыя Аляксандраўна — старэйшая ўдзельніца калектыву бухгалтар Марыя Шчарбакова, Аляксандра Ульянава — памочнік майстра Сяргей Ганчароў. Драматычны калектыв

Мінскага камвольнага камбіната працуе ўжо каля дзесяці гадоў. У яго рэпертуары галоўным чынам спектаклі гераічнага плана.

КАНЦЭРТ САВЕЦКАГА
АРКЕСТРА

Звыш трох тысяч вашынгтонцаў прысутнічалі ў буйнейшай канцэртнай зале амерыканскай сталіцы — «Канстыт'юшн-хол» на канцэрце сімфанічнага аркестра Маскоўскай дзяржаўнай філармоніі пад кіраўніцтвам дырыжора Кірылы Кандрашына.

Аркестр выканаў класічныя творы заходніх кампазітараў і творы рускіх і савецкіх аўтараў. З захапленнем сустрэла аўдыторыя выступленне саліста аркестра вядомага савецкага скрыпача, лаўрэата ўсесаюзных і міжнародных конкурсаў Валерыя Клімава.

Выступленне савецкага музычнага калектыву ў Вашынгтоне з'явілася значнай культурнай падзеяй у жыцці амерыканскай сталіцы.

Мінскі камвольны камбінат перажывае другое нараджэнне — цэхі аснашчаюцца новым высокапрадукцыйным абсталяваннем. Наш здымак зроблены на ўчастку ткацкіх станкоў. Хутка асвоіла новае абсталяванне ткачыня Н. ШАЙПУК.

Прадукцыя Мінскага падшыпнікавага завода карыстаецца вялікім попытам у дзесятках галін сучаснай прамысловасці. НА ЗДЫМКУ: слесары-зборшчыкі цэха ролікавых падшыпнікаў М. ТАЧЫЛЯНКОУ і М. ДАЦ.

ВЕЛІЧНЫ КРОК ПЯЦІГОДКІ

За кожнай лічбай паведамлення ЦСУ ССРС, дзе падведзены вынікі выканання Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі ССРС у 1969 годзе — плён самаадданай працы савецкіх людзей.

Вось некалькі лічбаў, якія характарызуюць велічыню поступ краіны.

У 1969 годзе нацыянальны даход, выкарыстаны на спажыванне і назапашванне, склаў 106 працэнтаў у адносінах да 1968 года.

Гадавы план рэалізацыі прамысловай прадукцыі і вытворчасці большасці важнейшых вырабаў поўнасьцю выкананы. Прырост прадукцыі склаў 7 працэнтаў.

Плённа працавалі і сельскія працаўнікі. Нягледзячы на складаныя ўмовы надвор'я валавая прадукцыя сельскай гаспадаркі склала 79 мільярдаў рублёў і бы-

ла на ўзроўні сярэднегадавой вытворчасці апошніх чатырох гадоў і на 19 працэнтаў вышэй, чым у сярэднім за 1961—1965 гады.

З кожным годам расце дабрабыт савецкіх людзей. Сярэднемесячная грашовая заробатная плата рабочых і служачых у народнай гаспадарцы склала 117 рублёў і павялічылася на 3,9 працэнта.

Летась было ўведзена ў эксплуатацыю 2 мільёны 250 тысяч новых добраўпарадкаваных кватэр і індывидуальных жылых дамоў карыснай плошчай 102,5 мільёна квадратных метраў.

Уступіўшы ў новы, 1970 год — год ленинскага юбілею, — савецкія людзі множаць працоўныя поспехі, робяць усё, каб наша вялікая Радзіма стала яшчэ больш магутнай.

Па матэрыялах ТАСС.

АБЛІЧЧА
НОВАГА
ДНЯ

«Я беларус з Віцебшчыны, Варфаламей Мянкоў. Мне 70 год. У грамадзянскую вайну сэрцам сваім і крывёю бараніў я ад ворага Савецкую ўладу. А потым, разам з іншымі, будаваў новае жыццё. Успамінаю, як цяжка нам было ў той час. Але праца наша не прарвала марна. Гляджу на ўсё, што тут выстаўлена, і душа мая радуецца — як мы выраслі! Вялікае табе дзякуй і нізкі наклон, мой дарагі беларускі народ!»

«Я памятаю Беларусь да Кастрычніка, памятаю яе, і асабліва горад Мінск, да вайны, у гады акупацыі і пасля вызвалення ад фашыстаў. Усё, што ўбачыла тут, мяне шчыра ўсхвалявала і ўзрадавала. Якія дзівосныя рэчы зроблены рукамі нашага рабочага: машыны, тканіны, мэбля, харчовыя прадукты. Расказаць пра ўсё проста немагчыма. Трэба ўбачыць самому. Гэта — лепш і прыгажэй за казку. А. М. Маняк, пенсіянерка, г. Мінск».

(З кнігі водэўкаў ВДНГ Беларусі).

У ЦЭНТРЫ павільёна Ёыстаўкі дасягненнаў народнай гаспадаркі Беларускай ССР—

вялізных памераў карта-схема рэспублікі. Экскурсавод падводзіць да яе кірпаносых хлап-

чукоў і гарэзлівых дзяўчынак, паварочвае ўключальнік. Карта ажывае. Пульсую святло ў блакітных прожытках рэк, нібы вецер гоніць хвалі, моршчыць ваду ў Дзвіне, Нёмане, Дняпры. Паўстаюць перад вачыма новыя кварталы Мінска, праспекты Віцебска, у люстры Мухаўца любуюцца сабой дзевяціпавярховыя гмахі Брэста, замерла ў вачэрняй цішыні плошча Леніна ў Гомелі. На беразе возера, на ўскрайку лесу, пры гасцінцы раскінуліся сельскія фермы і такі, разбегліся ў розных напрамках вуліцы вёсак і сёл. Уся Беларусь, як на дапоні. Працавітая, руплівая, гасцінная, непаўторная па сваёй маляўнічай прыродзе і шчодрой натуре людзей і такая дарагая нашаму сэрцу.

Аднекуль, з глыбіні агромністай залы, з-пад высокай столі делятаюць урачыста-пранікнёныя словы дыктара: «Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка. Плошча 207,6 тысячы квадратных кіламетраў, насельніцтва 8 мільёнаў 897 тысяч чалавек. Дзень нараджэння—1 студзеня 1919 года...»

Ад карты экскурсавод вядзе юных наведвальнікаў аглядаць стэнды выстаўкі, спыняецца ля экспанатаў карысных выкапняў

Беларусі і пачынае гаварыць ім пра нафту Палесся і соль Старобіншчыны, пра жалезную руду і каменны вугаль, зноўдзеньня ў багатых нетрах краю. А я мінаю куток Беларускай пушчы, так умела перанесены сюды, у сцены павільёна, і падыходжу да вялікага каравая. Ён важна ляжыць на вышываным ручніку, з салініччай на версе, у акружэнні вялікіх і малых буханак, саек, батонаў і бубликаў, тартоў, пірожных і мноства іншых вырабаў, назвы якіх ведаюць толькі кулінары.

Хлеб-соль на выбеленым ільняным ручніку. Сімвал гасціннасці беларуса і дастатку ў яго хаце. Хлеб наш надзённы. Мець яго заўсёды на сталі, мець даволі—ці не аб гэтым марыў беларус, засяваючы сваю паласу? Ці не аб гэтым маліла бога гаспадыня, дамешваючы ў цеста бульбу і лебяду?

Сёння мы маем хлеба ўдосталь. І гэта не такое ўжо малое дасягненне, як можа здацца таму сытаму амерыканцу, у якога справы ідуць о'кей. Для нас гэта не менш важна, чым адкрыццё нафты і сільвініту, бо першай задачай маладой рэспублікі было накарміць людзей. Так, цяжка даводзілася Варфаламею Мянкоўу пяць дзесят гадоў назад, цяжка было

СТАРАЯ НАЗВА ЗАБЫТА

Ніхто не ведае, калі і як нарадзілася вёска Блудзень. Ніхто, нават старажылы, не могуць растлумачыць, адкуль пайшла гэтая назва.

Яшчэ ў царскія часы пракладвалі чыгунку ад Масквы да Брэста, і пралегла яна побач з вёскай Блудзень. Пабудавалі тут станцыю Пагодзіна. Чыгуныцы патрэбны былі рабочыя рукі. Сяляне, часцей за ўсё беднякі, кідалі свае вузкія палоскі і паймаліся на работу на чыгунку. З таго часу жывуць тут і людзі, занятыя хлебаробствам, і пудейцы.

За гады свайго існавання многае пабачылі вёска Блудзень і яе малодшая сястра — станцыя Пагодзіна. Ад'язджалі адсюль бежанцы ў першую сусветную, мітынгалі рэвалюцыйна настроеныя палкі ў 1917-м. А затым — доўгія гады панавання буржуазна-паменіцкай Польшчы, калі забаранялася ўсё беларускае — мова, кнігі, звычкі, калі пагражала турма за адно добрае слова аб Савецкай Беларусі.

Не хацелі падпарадкавацца прыгнёту жыхары вёскі. Імяна тут быў створаны падпольны райком КПЗБ, кіраўніком якога стаў Васіль Яеўскі, які і цяпер жыве ў вёсцы. Але не ўсім падпольшчыкам давялося дажыць да светлага дня вызвалення. Многія загінулі ў турмах.

У 1939 годзе на кароткі час прыйшло ў Блудзень новае жыццё. А ў першы дзень Вялікай Айчыннай вайны гітлераўцы абрушылі на станцыю і вёску бомбавы аўдар. Пачалася фашысцкая акупацыя. Толькі і цяпер не сталі на калені жыхары вёскі, не скарыліся ворагу. Адны пайшлі на ўсход і ўступілі ў рады Чырвонай Арміі. Іншыя ў Ружанскай і Гута-Міхалін-

скай пушчах уліліся ў атрады народных месціўцаў. Некаторыя ўладкоўваліся працаваць на чыгунку, у створаных акупантамі ўстановах і там шкодзілі ворагу, збіралі аб ім весткі і перадавалі партызанам. З першых дзён вайны нарадзілася ў Блудзені падпольная камсамольская арганізацыя.

Адступаючы, фашысты ператварылі ўсё ў руіны — узарвалі станцыйны будынак, нават палатно чыгункі. Ніколі не забудуць тыя дні чыгуначнікі-ветэраны Іван Цюшкевіч, Мікалай Гардзейчык, Іван Шкілевіч, Пётр Барушка...

Яшчэ больш памятны для іх сорок пяты год — год перамогі. З усяго раёна збіраліся сюды людзі сустрэцца з эшалонамі з дэмабілізаванымі воінамі. Толькі многія не вярнуліся. За гады вайны насельніцтва вёскі зменшылася на 170 чалавек.

Некалькі год назад вёска Блудзень перайменавана ў Першамайскую.

...Наступае рання. З Першамайскай адпраўляецца ў раёны цэнтр Бяроза першы аўтобус. Насустрач яму ідуць аўтамашыны. У кожнага вадзіцеля сваё заданне. Пачынаецца ўборка збожжжа — з усіх гаіспадарак раёна сцякаецца сюды на хлебнапрыёмны пункт ураджай. Пайшлі цукровыя буракі — і чароды грузаных салодкім каранем аўтамабіляў накіроўваюцца ў Першамайскую. Адсюль поезд даставіць іх на Жабінкаўскі цукровы завод.

Салігорскія ўгнаенні, гомельскія камбайны, мінскія трактары, прадукцыю лясніградскіх, маскоўскіх і іншых заводаў прымаюць для ўсяго раёна першамайцы. Праходзіць праз рукі тутэйшых чыгуначнікаў і тое, што вырабляюць у Бярозаўскім раёне,

— вапна і лес, металаканструкцыі і жалезабетонныя вырабы, збожжжа і мяса, гародніна і фрукты.

Непазнавальнай стала былая вёска Блудзень. Разраслася, распырыла свае граніцы. Што ні год уздымаюцца тут новыя дамы. Цяпер іх ужо сотні. Да старых вуліц прыскнулі новыя, забудаваныя ў пасляваенны час.

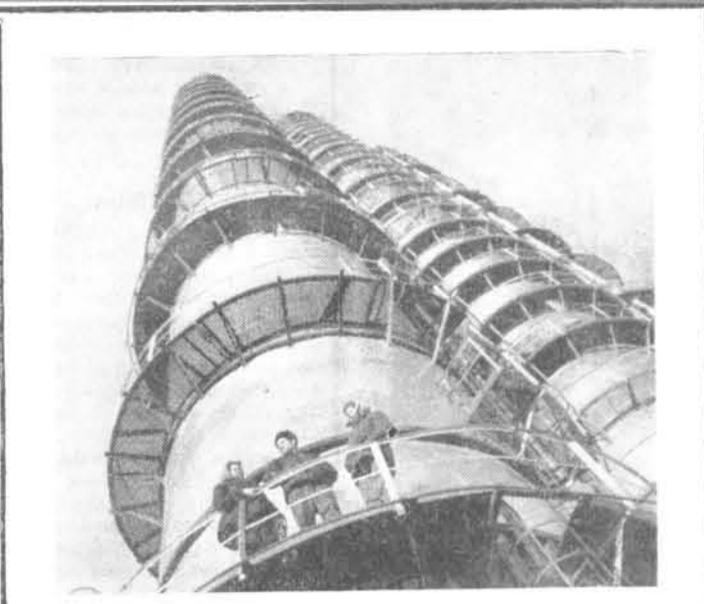
У вёсцы тры бібліятэкі. Чытаюць кнігі ўсе — і дзеці і старыя. І не толькі чытаюць — ствараюць свае бібліятэкі. Некалькі год назад адкрылі ў вёсцы Першамайскай кніжны магазін. Летась магазін прадаў кнігі і падручнікаў амаль на 7 тысяч рублёў.

З 1919 па 1939 год у вёсцы Блудзень толькі два чалавекі атрымалі сярэдняю адукацыю (гэта былі дзеці самых багатых сялян), а за пасляваенныя гады вышэйшых навучальных устаноў скончылі больш за 150 першамайцаў. Многія з іх займаюць кіруючыя пасады. Сяргей Цюшкевіч, напрыклад, — дырэктар завода ў Магілёве, Мікалай Жуковіч — дырэктар Целяханскай лыжнай фабрыкі. Леанід Макаравіч загадвае Пінскім аддзелам народнай асветы, а Георгій Жуковіч — дырэктар адной з буйнейшых школ-інтэрнатаў у Брэсцкай вобласці — Моўчадскай. З ліку першамайцаў выраслі і вучоныя. Гэта кандыдаты тэхнічных навук Сяргей Хінко і Пётр Віцязь. А сёлета на зімовыя канікулы ў родную вёску прыехалі 94 студэнты, 67 з іх займаюцца ў вышэйшых навучальных установах, 27 — у тэхнікумах.

Старая назва вёскі ўжо амаль забыта.

Я. СЯЛЕНЯ.

Бярозаўскі раён.

Полацкі нафтаперапрацоўчы завод — адно з буйнейшых прадпрыемстваў краіны. Тут штогод уступаюць у строй дзесяткі новых устаноўкі па перапрацоўцы нафты. Зарзыхтуюцца да пуску буйныя ўстаноўкі па вытворчасці паракрылолу. Спецыялісты завяршаюць пусканаладчыя работы. НА ЗДЫМКУ: від на калоны выдзялення этилбензолу з сумарных кіслолаў.

СЯМ'Я ПАРТЫЗАНА

Было лета 1942 года. У Навібоцкай пушчы дзейнічалі смелыя партызанскія групы. Яны то тут, то там наносілі адчувальныя ўдары па нямецка-фашысцкіх захопніках. З вёскі Ацмінава першым пайшоў у партызанскі атрад васемнаццацігадовы юнак Косця Лапцёў. Хлапец добра ведаў наваколле, і яго накіравалі ў разведку. Патаемнымі сцежкамі прыходзіў ён у родную вёску. Бацькі дапамагалі яму здабываць інфармацыю аб ворагах, аб перамяшчэнні немцаў і паліцаяў. У вёсцы Бердаўка разведчыкі даведаліся, што акупанты нарыхтавалі на мясцовым лясавым заводзе пяць тысяч іпал для чыгункі і 360 санак для адпраўкі на фронт. Разведчыкі, сярод якіх быў К. Лапцёў, зрабілі смелы налет, перабілі ахову, а завод з нарыхтаванымі матэрыяламі спалілі.

Аднойчы Косця вяртаўся з разведкі ў атрад. Здаў імяткі, ламетровы шлях. Крыху працеў лясам, а там да лагера — рукою падыць. Але раптам партызан пачуў наперадзе крокі: на дарозе рухалася больш, як п'яцьдзесят узброеных карнікаў. Спачатку юнак не хацеў адкрываць сабе — ён жа ў разведцы. Аднак маланка бліснула думка — немцы ідуць у кірунку атрада, хочучы застаць знянацку яго таварышаў. І ў адзін момант прыйшо раізіжне. Канстанцін даў некалькі чаргаў з аўтамата. Лясное рэха далёка разнесла трывожны сігнал. Ворагі заляглі. Не ведаючы дакладна, адкуль страляюць, яны адкрылі бязладны агонь.

Хутка гітлераўцы зайважылі разведчыка і пачалі яго акружаць. Юнак адстрэльваўся да апошняга патрона. Цаной жыцця выратаваў ён сваіх таварышаў.

А праз паўгода фашысты блакіравалі лясныя вёскі. Першай на іх шляху была вёска Ацмінава. Запалала хата Сцяпана Лапцёва, бацькі Косці. Як падкошаныя ўпалі гаіспадар і яго жонка Зінаіда Іванайна. Карнікі закалолі ітыкамі шасцігадовую Веру, чатырохгадовую Іру і пайтарагадовага Віцю. Жывымі засталіся сямігадовы Аркадзік, які схавався ў падпечак, і Лёня, што хадыў у суседнюю вёску. Расправіўшыся з партызанскай сям'ёй, гітлераўцы падпалілі вёску. У той дзень у Ацмінаве згарэла 90 сялянскіх хат.

...Сёння на магіле сям'і Лапцёвых узвышаецца помнік — напамінак аб мужнасці савецкіх людзей, аб горы, што выпала на іх долю ў час мінулай вайны.

Ф. СТАНІШЭВСКІ.

Навагрудскі раён.

Пасля заканчэння вайны капітан-артылерыст Іван БУЖНЕВ вярнуўся да сваёй мірнай прафесіі настаўніка. З таго часу ён выкладае фізіку і матэматыку ў Першамайскай сярэдняй школе.

Кацярына МАЛЧАНОВА працуе фельчарам Першамайскага фельчарска-акушэрскага пункта. Яна на працягу васемнаццаці год выбірала дэпутатам Першамайскага [былога Блудзенскага] сельскага Савета.

ўсёй Беларусі. Будаўніцтва сацыялізма пачыналася ў краіне, дзе большасць насельніцтва была непісьменнай. Пад дулам гармат і кулямэтаў Антанты. Без неабходнай вопраткі. І часта — без хлеба. Самага надзённага.

Нават дзень свайго нараджэння рэспубліка не магла адзначыць за багатым сталом, бо не было чаго ставіць на яго. Дэлегатам і з'езду Саветаў рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў Беларусі, які прыняў першую Канстытуцыю БССР і заканадаўча аформіў утварэнне Беларускай дзяржавы, прапанавалася «мець з сабой прадуктаў і хлеба на пяць дзён».

Летапіс тых год даносіць шмат такіх звестак.

«Народны Камісарыят харчавання Літвы і Беларусі паведамае, што соль за месяц чэрвень 1919 года падзелена з разліку паўфунта на аднаго працуючага і па чвэрць фунта на астатняе насельніцтва горада і вёскі. Мыла і іншыя тавары будуць падзелены ў бліжэйшы час».

«Прэзідыум Савета прафсаюзаў паведамае, што ад Народнага Камісарыята харчавання атрыман транспарт з хлебам. У сувязі з гэтым 20 ліпеня

1919 года пачнецца выдача хлеба членам прафсаюзаў у колькасці паўфунта на адзін дзень».

Сёння харчовая прамысловасць рэспублікі прадстаўлена на выстаўцы багата. Ад звычайнага жытнёвага хлеба да далікатэсаў, пра якія і не сніў Варфаламей Мянкоў. Беларускія хлебазаводы, мясакамбінаты, кандытарскія фабрыкі, маслазаводы выпускаюць цяпер 400 назваў розных вырабаў. Большасць з іх можна ўбачыць на стэндах павільёна. Але часцей за ўсё людзі спыняюцца і ў роздуме стаяць перад вялікім караваем, што пацарску ўзвышаецца на вышываным ручніку.

ДЗВЕ дзяўчынкі, відаць, школьніцы, пырхаюць ад стэнда да стэнда, аб нечым напайголаса шчабечуць паміж сабой.

— Дзядзечка, а што вы ўсё пішаце і пішаце?

— ?!

— Вы журналіст? Пра выстаўку будзеце пісаць?

— Ададалі.

— Дык напішыце і пра нас.

— Што, напрыклад, пра вас?

— Мы вучымся добра, вы не думайце... Лена чацверакласніца, а я, мяне Наташай за-

вуць, у пятым. Мы ў адным доме жывём. Лена яшчэ ў музычную школу на заняткі ходзіць, а я на фігурнае катанне... Нам у школу на другую змену, а ўрокі мы ўжо зрабілі. Ёсць і прыйшлі сюды паглядзець.

— Бачу, што вам тут падабаецца. Але што найбольш?

— Цукеркі, — гэта Наташа.

— Лялькі, — адказала Лена. Засмяяліся шчабятухі і паскакалі далей.

«Што ж пра вас напісаць, вясельны і бесклапотны?» — падумаў я. Позірк спыніўся на вялікім фотапалатне: светлыя дзіцячыя твары, цікаўныя вочы, смешныя позы. А побач прычытаў: «Кожную раніцу і мільён 848 тысяч нашых дзяцей сядзяцца за парты. Для іх мы пабудавалі ўжо 11 646 школ».

Дык гэта ж пра маіх знаёмых, Лену і Наташу, і пра іх равеснікаў. У шчаслівы час нарадзіліся яны. Цяпер для іх расчынены дзверы школ. А падрастуць, захочуць знайсці сваё месца ў жыцці — выбірай любую дарогу. Добрых спецыялістаў, высокакваліфікаваных рабочых рыхтуюць 148 прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў і 126 тэхнікумаў рэспублікі. Сотні інжынераў, настаўнікаў, вучоных, аграномаў,

эканамістаў, бібліятэкараў, акцёраў выпускаюць штогод 26 інстытутаў. Старэйшая кузня нацыянальных кадраў Беларускай дзяржавы ўніверсітэт неўзабаве справіць свой залаты юбілей. А Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт летась прыняў першых выхаванцаў.

Я не здзіўлюся, калі праз некалькі год сустрэну імя Пены сярод вядомых музыкантаў, а Наташы — сярод лепшых фігурыстак. Час цяпер такі. У рэспубліцы вучыцца кожны трэці яе жыхар. Больш за тры мільёны чалавек штогод удзельнічае ў спартыўных спаборніцтвах. І ў сталічным Палацы спорту і на сельскім стадыёне гартуюць свае сілы, адточваюць майстэрства будучыя рэкардсмены. І цяпер іх нямала — беларускія спартсмены 30 разоў заваявалі званне чэмпіёнаў свету і 50 разоў чэмпіёнаў Еўропы. А колькі разоў яшчэ пацуюць у розных краінах свету імяны пераможцаў, якія растуць сёння пад небам Беларусі.

Пакуль што яны вучацца, бегаюць у вольны час на лыжах, з захапленнем займаюцца ў тэхнічных гуртках. Між іншым, на выстаўцы многа работ, выкананых маладымі рукамі навучэнцаў прафесіянальна-тэхнічных школ. Тут і дзейнічаючыя

мадэлі станкоў і машын, радыё- і тэлеапаратура, вырабы лёгкай і харчовай прамысловасці, мастацкая вышывка, разьба па дрэве, мазаіка. Гледзячы на ўсё гэта, нельга не сказаць: у таленавітага народа расце здольнае маладое пакаленне. Сёння яно чэрпае з багатай крыніцы ведаў, шчодрата прадстаўленай дзяржавы, сацыялістычным ладам, а заўтра аддасць народу, краіне геній свайго розуму, творчае натхненне, плён сваіх залатых рук.

ЦЯПЕРАШНЯЯ выстаўка, якая адкрылася ў Мінску ў канцы снежня 1969 года, прысвечана 100-годдзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Зразумела, што арганізатары яе ставілі мэтай паказаць дасягненні Савецкай Беларусі на ленінскім шляху да новага жыцця. Амаль 4 тысячы экспанатаў раскрываюць перад наведвальнікам цудоўнае аблічча сённяшняй Беларусі. Таму не дзіва, што ў кнізе водгукаў — амаль адны захапленні. Яны маюць пад сабой падставу, таму што перамогі беларускага народа за гады Савецкай улады надта ж прыкметныя, вялікія. Але каб лепш зразумець і ацаніць іх, я хачу прапанаваць чытачам у [Заканчэнне на 4 стар.].

За акаліцай.
Фотаэцюд А. ГЛІНСКАГА.

У мінулым турысцкім сезоне гасцілі ў сваякоў па прыватных візах сотні нашых землякоў з-за мяжы. Многія з іх гутарылі з карэспандэнтамі мясцовых газет, дзяліліся з імі ўражаннямі ад наведання родных мясцін. Ніжэй прыводзім вытрымкі з гэтых гутарак.

Іван ШКУДА, ЗША:

Толькі той, хто ведае, што такое разлука з Радзімай, можа зразумець мае пачуцці, калі я прыехаў на сваю Мастоўшчыну, у калгас «Маяк», да брата. Больш за пяцьдзесят год не быў я ў родным краі, а колькі думаў аб ім, колькі разоў бачыў у сне — гэтага не падлічыць.

Прыехаў і вачам сваім не паверыў. Замест курных хат — прыгожыя светлыя дамы, нават па буднях сталы ломяцца ад страў, якіх раней і на святы не бачылі. Усе прыгожа адзеты.

Калі я пакідаў Радзіму, мала хто ўмеў чытаць і пісаць, а зараз у вёсцы няма непісьменных. Здольная моладзь працягвае вучобу ў горадзе. А як аблячае жыццё бясплатнае медыцынскае абслугоўванне!

Ад усёй душы дзякую землякам за іх шчырасць, гасцінасць, за цёплыя словы. Будзе аб чым раскажаць маім дзецям і ўнукам, калі вярнуся ў Амерыку.

Іван БЯЛЬКО, ЗША:

У Дэтройце мы, старыя эмігранты, часта вечарамі збіраемся разам і гутарым аб многім, а больш за ўсё аб родных мясцінах. Калі хто пабывае дома, то такая гутарка зацягваецца да рання. Я лічу сябе шчаслівым, бо прыязджаю на Радзіму аж трыці раз.

Мая сястра Дар'я жыве ў вёсцы Пагост на Салігоршчыне. Вёска разраслася, дамы ў ёй вялікія, дабротныя, прыгожыя. У магазіне можна купіць любыя прадукты і тавары, сяляне даўно забыліся, як пяхуць хлеб у печы.

З жонкай Феонай Паўлаўнай, таксама ўраджэнкай тутэйшых мясцін, пабывалі на яе радзіме ў вёсцы Цясова. І ў гэтай вёсцы багатая гаспадарка, цудоўны калгасны сад і агарод, фермы з пародзістай жывёлай. Праца на фермах і ў полі механізавана. Для дзяцей пабудавана школа, людзі вольны час праводзяць у палацы культуры. Адным словам, жыццё ў калгасах нам вельмі спадабалася.

Я на ўласныя вочы пераканаўся, што на маёй Радзіме шмат перамен, і ўсе — да лепшага.

ГІСНУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Нядаўна бачыў тэлевізійны фільм «Сібір — бясконцы гарызонт». Было на што паглядзець і чаму парадавацца: тайга, глыбокі снег, траскучыя маразы, а жыццё людское ніпіць. У Сібіры сучасная цывілізацыя са школамі, навуковымі інстытутамі, з сімфанічнай музычнай, балетам, літаратурай. Людзі будуць для сябе і сваіх нашчадкаў светлую будучыню.

Многая лета вам, слаўныя працаўнікі!

Іван ТРАСЕВІЧ,
свяшчэннік.

ЗША.

Мінулы год быў багаты падзеямі ў жыцці нашага

Славянскага таварыства. У другой палове мая адбыўся агульны з'езд у Лондане. Свята Вялікага Кастрычніка тансама адзначалі ў Лондане і, акрамя таго, у нашым аддзяленні ў Брэдфардзе.

Летась у нас пачалася падрыхтоўка да святкавання 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Імя вялікага Леніна дарага не толькі савецкім людзям, але і ўсім прагрэсіўным людзям свету, у тым ліку і нам, беларусам, якія жывуць у Англіі. Узпэўнены, што гэтая слаўная дата будзе дастойна сустрэта ў Брэдфардзе.

В. ГРЫДЗЮШКА,
Англія.

Сяргей КЛІМКОУ, ЗША:

Тры месяцы гасціў я ў Савецкім Саюзе. Бачыў прыгажуню-Маскву, пабываў у брата ва Уфе, а потым падаўся да землякоў, у самыя любія на свеце мясціны, што пад горадам Ліды. Якія выдатныя сучасныя прадпрыемствы выраслі ў маім родным кутку! Падумаць толькі — лідская прадукцыя ідзе ў дзiesiąткі краін. І вакол кожнага прадпрыемства дрэвы, кусты, кветкі. У Чыкега, адзетым у камень і жалезабетон, не сустранеш нічога падобнага. Хто стане траціць грошы на зеляніну ў горадзе, калі гэта не прыносіць непасрэднага прыбытку? Аб здароўі людзей дбаюць у нас менш за ўсё.

Шмат якія рэчы ўразілі мяне на Радзіме: дзіцячыя яслі і сады, вельмі танны праезд на транспарце, бясплатныя медыцынскае абслугоўванне і адукацыя, а галоўнае — таварыскія, шчырыя адносіны паміж усімі людзьмі, тая павага, з якой звяртаюцца адзін да другога рабочы і прафесар, начальнік і падначалены.

Я ў захапленні ад спраў савецкіх людзей. Перад імі, перанёсшымі такую страшную спусташальную вайну, павінен скліцца кожны сумленны чалавек. І падзякаваць ім ад шчырага сэрца за выратаванне свету ад фашысцкага нашэсця.

Іван КАЛЯДА, ЗША:

Назаўсёды засталася ў памяці колішняя мая вёска Бычкі: нізкія хаты, вузкія палаткі і непразныя балоты. Калі ехаў сёлета да брата Антона, даў яму тэлеграму, каб абавязкова сустрэў каля Цёмнага броду, бо баяўся сам не трапіць у вёску.

А броду таго, аказалася, даўно няма. Есць выдатная дарога, па якой аўтобус вязе да самай вёскі. І балот няма. Есць асушаныя тарфянікі, на якіх расце збазына.

Вечарамі вёску заліваюць электрычныя агні. Людзі з песнямі, з гармонікамі ідуць да клуба. Мне казалі, што нашы вясковыя артысты занялі першае месца ва ўсім Любанскім раёне. У калгасе свая музичная школа, і вучаць дзяцей іграць не толькі на гармоніках і іншых народных інструментах, але і на фартэпіяна. Ці чулі мы ў дзяцінстве нават такое слова?

Дамы будуць з гарадскімі выгодамі. Калгаснікі атрымліваюць аплочваемыя водпускі, пенсіі, пуцёўкі ў дамы адпачынку.

Словам, каб не пабачыў сваімі вачамі, проста цяжка было б паверыць, што жыццё можа так шчасліва перамяніцца.

У чалавека, якога вы бачыце на здымку, цікавы лёс. Мікалай КЮНГ — удзельнік абароны Брэсцкай крэпасці-героя, вязень Бухенвальда, адзін з актыўных кіраўнікоў савецкай падпольнай арганізацыі лагера, член прэзідыума камітэта ветэранаў вайны. Неяк у Маскве яму давалася сустрэцца з былымі вязнямі Бухенвальда, адзін з якіх, жыхар ГДР Вальтэр Бартэль, падарыў Кюнгу дзеючую мадэль радыёпрыёмніка, вырабленага вязнямі ў лагерах. Мікалай Фёдаравіч вырашыў перадаць гэтую рэліквію Музею абароны Брэсцкай крэпасці-героя.

Фота В. ГЕРМАНА.

АБЛІЧЧА НОВАГА ДНЯ

[Заканчэнне. Пачатак на 2—3 стар.]

думках перанесціся на некалькі дзесяцігоддзяў назад і праіснаваць па другой выставы.

Яна была арганізавана яшчэ пры жыцці Уладзіміра Ільіча і па яго ініцыятыве. У жніўні 1923 года ў Маскве адкрылася першая ў гісторыі Савецкай дзяржавы Усерасійская сельскагаспадарчая выстаўка. Была на ёй прадстаўлена і Беларусь. Карэспандэнт, які пісаў справаздачу ў газету, раскажаў сваім чытачам наступнае.

«Беларускі павільён на выставы не выдзяляецца ні багаццем экспанатаў, ні багаццем колераў. Адкуль ім узяцца! Беларусь жа была адвечным краем ліповых лапцей і грубай саматканкі, краем вечнай няволі і нядолі мужыцкай... Есць тут вырабы, матэрыялы, вопратка, хусткі, сатканая даўнім спосабам, на кроснах, у доўгія зімнія вечары. Рукадзелле і саматужная прамысловасць беларускай вёскі прадстаўлены старанна і

багата. Акрамя палатна і іншых ткацкіх вырабаў, звяртаюць на сябе ўвагу вырабы з драўніны, кераміка, папера і розныя скурны, прадукты харчавання.

...Здзіўленне і адначасова спачуванне выклікае сялянская драўляная «механіка». Беларускі селянін быў занадта бедны, каб справіць сабе металічныя сельскагаспадарчыя прылады. Затое лясны складаюць, можна сказаць, аснову нацыянальнага багацця гэтай сапраўды сялянскай рэспублікі.

...Беларуская фабрычная прамысловасць прадстаўлена вельмі сціпла. Усяго некалькі фабрык і майстэрняў: папяровая фабрыка «Прафінтэрн» у Бабруйску, запалкавая «Чырвоная Бярэзіна» ў Барысаве, дражджавая «Пралетарый» у Мінску, спіртзаводы, гарбарні, майстэрні школ заводскага навучання, якія вырабляюць да-сканалую дубовую мэблю. Беларуская прамысловасць цяпер памалу выходзіць на дарогу».

Гэта было ў пачатку нашага шляху, праз два гады пасля таго, як Беларусь прагнала апошняга інтэрвента, а ў лясках яшчэ сядзелі недабрыя банды Савінкава і Булак-Балаховіча. Бе-

ларусь толькі становілася на ногі і разграбала папялішчы вайны.

А сёння пра яе ніхто не скажа: сялянская рэспубліка. Яна цвёрда стаіць на фундаменце сацыялізма.

Былы край «ліповых лапцей і грубай саматканкі» сёння дэманструе свае дасягненні і ў такой старой галіне прамысловасці, як дрэвапрацоўка, і ў такіх сучасных, як электроніка, хімія, машынабудаванне. Толькі за адну мінуту беларуская прамысловасць выпускае 120 тэлевізараў і столькі ж радыёпрыёмнікаў. За няпоўныя пяць дзён вырабляецца столькі прадукцыі, колькі ў дарэвалюцыйны час уся прамысловасць Беларусі давала за год. У параўнанні з 1913 годам узровень прамысловасці рэспублікі вырас у 90 разоў!

Усё больш важным становіцца ўклад Беларускай ССР ва ўсеагульную вытворчасць. Восемдзiesiąт шэсць краін свету гандлююць з намі і ахвотна экспартуюць з Беларусі трактары, шкло, самазвалы, прадукты сельскай гаспадаркі.

Даўно забыліся сяляне пра драўляную «механіку». 70 тысяч трактараў працуе на палатках нашых калгасаў і саўгасаў. Толькі адзін Мінскі трактарны завод за гады свайго існавання выпусціў 780 тысяч трактараў. Яны разбегліся не толькі па дарогах Беларусі, а і многіх зарубежных краін.

Пра ўсё гэта раскажае новая экспазіцыя выставы. Ходзіш па ёй, захапляешся майстэрствам нашых тэкстыльшчыкаў, шкловыдзімальшчыкаў, мэбельшчы-

каў, станкабудульнікоў, умельствам і кемлівацю рацыяналізатараў і вынаходнікаў, здабыткам творчых пошукаў якіх таксама багата адлюстраваны на выстаўцы, удумваешся ў сэнс лічбаў і фактаў і міжволі пачынаеш марыць. Што будзе яшчэ праз дзесяць, дваццаць год? Марыш так, як марылі Барфаламей Мяньюкоў, Марыя Маняк, мільёны іх сучаснікаў.

«Есць у беларускім павільёне, — пісаў карэспандэнт з Усерасійскай выставы 1923 года, — тыповая беларуская хата. Зырка гарыць у ёй электрычнае святло, выганяюць з куты цёмнае мігценне смуродных каганцоў, а разам з ім і ўсю адвечную цемнату розуму, непасільнай працы і старога праклятага быту. На пачэсным куце — паліца з папулярнай бібліятэкай, на сталі — традыцыйны бокан хлеба, прыкрыты ўзорным абрусам і газета «Савецкая Беларусь».

Гэты куток беларускай хаты зроблен не проста для выставы, на паказ. Год за годам і месяц за месяцам ідзе змаганне новага са старым. Гаснуць каганцы, радасна блішчаць электрычныя лямпачкі. Гіне і адыходзіць у нябыт стары рабскі быт беларускага сялянства з матухнай-сахой, з драўлянай «механікай». Нараджаецца новая, Савецкая Беларусь — край вызваленнай працы і шчаснай будучыні».

Сённяшняя Беларусь — увабленне мары першых будаўнікоў Савецкай улады. Мы таксама марым аб новых долях, новых адкрыццях і пошуках, новым росквіце Беларусі ў дружнай сямі савецкіх наро-

даў. І нашы задумы збудуцца, бо мы жывём на зямлі, дзе здзяйсняюцца мары.

ГЭТЫЯ будынкі, бадай, сям'я вядомыя ў Мінску. Дома-музей І з'езду РСДРП і павільён Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі Беларусі. Іх не мінае ніводзін турыст. Па дзіўнай акалічнасці абодва стаяць на левым беразе Свіслачы, нібы на адной плыні жыцця. Па набярэжнай ад зялёнага доміка з аканіцамі да палаца са шкла і сталі можна дайсці за пяць мінут. Але адлегласць паміж эпохамі, якія яны ўвасабляюць, не пераадолець і за дзесяці год. У музеі — вытокі сённяшняга дня рэспублікі, на выставы гэты дзень паўстае перад нашым позіркам ва ўсёй сваёй велічы, шматграннасці і красе. Там, дзе ўсё стала гісторыяй, ад маўклівых старонак Маніфеста, фатаграфій удзельнікаў з'езду да гадзінніка на сцяне, людзі марылі аб сацыялізме, як аб далёкай будучыні, тут, дзе кожны экспанат яшчэ захаваў цяпло зрабіўшых яго чалавечых рук, сацыялізм — светлая ява, наш самы дарагі здабытак. Звычайны дом і гмах, паміж імі некалькі сот крокаў. Не, паміж імі адзін гіганцкі крок, які падзяляе свет на дзень учарашні і дзень сённяшні. Цяжка ўявіць сабе зараз багаты павільён Выстаўкі без сціплага Дома-музея. Так як нельга ўявіць Беларусь 70-х гадоў XX стагоддзя—дзяржаву з сусветнай вядомасцю—без палкі мары нашых дзядоў, без самаахварнасці рэвалюцыянераў, без стойкай партыі камуністаў, створанай Леніным.

В. КРАСЛАУСКІ.

Lenin and Soviet Youth

(For the beginning see issue No 3)

It is in the struggle for the communist transformation of society that the new man, free from the mental hangovers of the past, develops. We have witnessed how this dream of Lenin was translated into reality throughout all the years since the Revolution. The Soviet character was tempered, and the man with the world's most humane ideology and the most just morals has been brought up and moulded in the battles of the Civil and Great Patriotic wars and in the labour frontlines of the five-year plans.

The preparations for Lenin's birth centenary have stimulated broad propaganda of the great ideas of Marxism-Leninism. Every day brings with it news about young people's fresh initiatives and the new pledges they have made on the threshold of the great anniversary.

«We, the young agricultural machine operators of the «Uryupinsky» State Farm, while participating in the emulation drive to fulfil the Five-Year Plan ahead of time, have decided to stage a worthy welcome for the centenary of Lenin's birth. We shall save 15,000 roubles, or the cost of six new «DT-75» tractors, by careful maintenance of machinery, its correct utilization, and by economizing on fuel, lubricants and spare parts».— such are the obligations which the young people of the «Uryupinsky» State Farm in Tselinograd Region (Alexeyevsky District) took upon themselves.

The Komsomols of the country's tractorbuilding plants have initiated a drive to work so that the young workers should build, over and above the planned target, 100,000 tractors, about which Lenin used to dream.

That is how it is everywhere—in Moscow, Leningrad, Minsk, Ulyanovsk, Bryansk, etc.

Under the guidance of the Party, the Komsomols are building with their own hands a society, unique in world history. They work selflessly, in a communist way, inspired by the prospects offered by the future. But are the Komsomols concerned only with their own country?

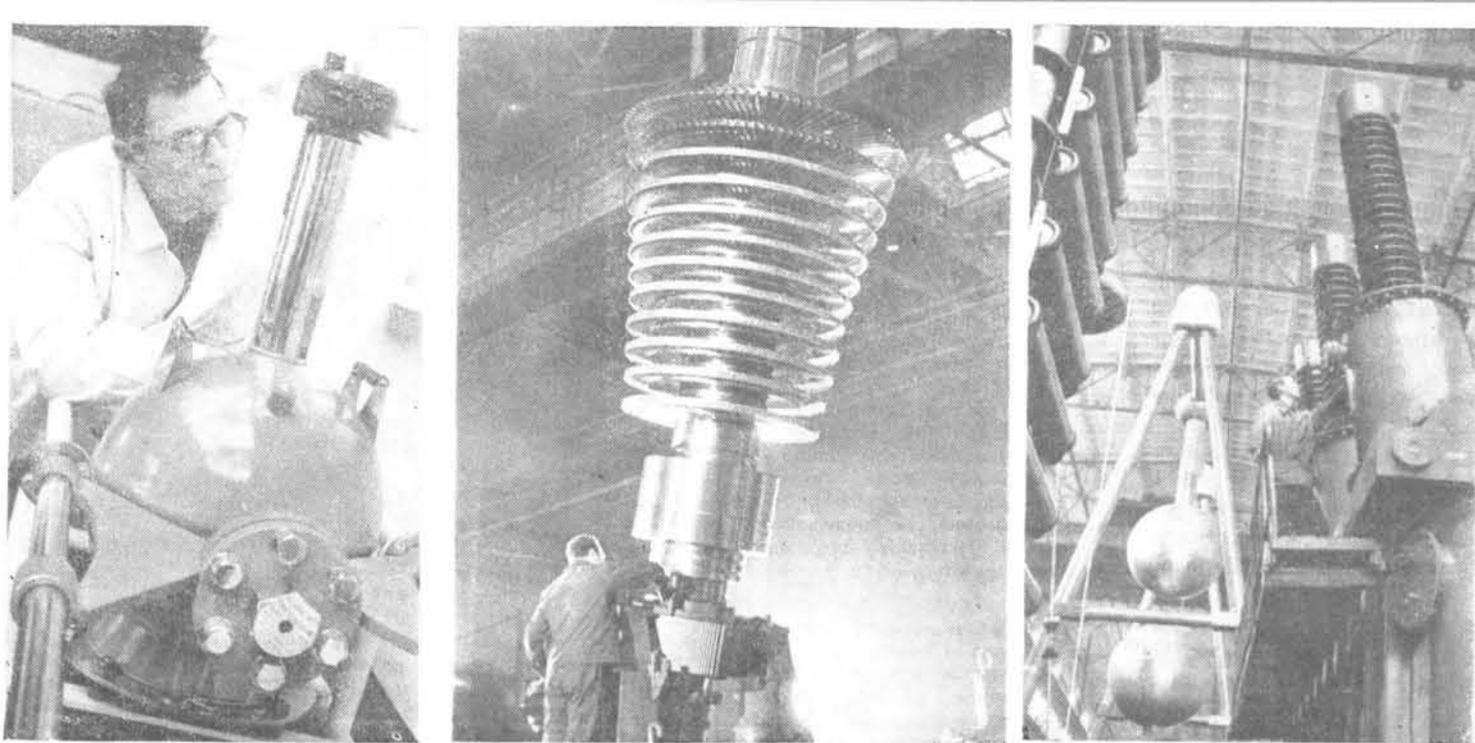
The world is in a troubled state. The struggle between the two ideologies has heightened. And the young citizen of the Soviet Republic cannot be indifferent as to what turn history will take. He is a convinced internationalist, therefore he doesn't abandon the Vietnamese people in their hour of need. Today one can meet representatives of Soviet youth on factory construction sites in India, or harvesting sugarcane in Cuba. Wherever they go, the young Soviet people prove themselves to be true messengers of Leninism.

The Komsomol frontier guards demonstrated their complete devotion to the whole country when they repulsed the mad onslaught of the Maoists during the recent events on Damansky Island.

At the cost of their lives Pavel Akulov, the YCL organizer of the «Nizhne-Mikhailovka» frontier post, and YCL members Gennady Davidenko, Alexei Zmeyev, Viktor Korzhukov, Anatoly Denisenko and Vladimir Izotov had firmly declared—just as their fathers did in World War II—for all the world to hear: the borders of the world's first socialist state, the birthplace of Lenin, are inviolable.

Today's Komsomols may really be called Lenin's grandsons. They learned the great truth about Lenin from their fathers, and from the fathers, too, they have inherited the mighty weapon of Lenin's teaching.

Youth lines up in Leninist ranks. New generations rally under the standards of the Communist Party so as to give their strength and energy to the great cause of building the new society.

ТЕПЛО ПРИШЛО С СЕВЕРА

Столетие со дня рождения В. И. Ленина является великой датой для всего человечества. Меня радует, что я буду встречать этот праздник на советской земле, на родине великого вождя вместе с народом, который под руководством Ленина совершил Великую Октябрьскую революцию и создал первое в мире государство рабочих и крестьян.

Неграмотные люди, никогда не слышавшие русского языка, научились понимать значение двух русских слов: Россия, Ленин. Так было и на моей родине — в Кении. Колониальные власти всячески старались скрыть от народа правду о Советской стране. Коммунизм они пытались представить в виде непонятного чудовища. Но, как у нас говорят, солнце ладонью не закроешь.

Правду о Ленине я услышал в 1954 году. Вот как это случилось. В начале сороковых годов в Кении усилилось народное движение против английского колониального режима. Все чаще происходили массовые митинги и выступления против расовой дискриминации, демонстрации протеста и в защиту человеческих прав. Нарастала политическая борьба за национальную свободу и независимость. Колонизаторы делали все возможное, чтобы задушить свободный дух кенийского народа. Весь народ поднялся на борьбу с угнетателями, была создана организация Мау Мау для проведения вооруженного восстания против английских правителей.

Боясь потерять свои владения, колонизаторы в октябре 1952 года объявили в стране «особое положение». Все лидеры существовавшей в то время политической партии Кенийский африканский союз (КАУ) во главе с Кениатой были арестованы и брошены в тюрьмы. Британское правительство по просьбе губернатора отравило в Кению солдат и оружие. Дедан Кимати, руководитель Армии освобождения, с большой группой бойцов ушел в леса Абердер, чтобы оттуда продолжать борьбу против английских войск.

Когда патриотам-бойцам бывало очень трудно, Кимати, который много знал о Советском Союзе, рассказывал своим соотечественникам о России, о Ленине. «Далеко от экватора, на севере,—говорил он,— есть такая страна, которую называют Россией. В этой далекой стране простые люди объединились, свергли своего короля и сами стали управлять страной. Народом руководил очень умный человек по имени Ленин. Неужели мы, сто племен Кении, не можем объединиться и освободить свою страну?» И все бойцы дали клятву бороться до последнего дыхания. Они показали чудеса мужества и героизма. Страна после ожесточенной революционной борьбы стала свободной.

Я никогда раньше не читал произведений Ленина. Приехав в Советский Союз, я получил возможность познакомиться с его учением. Особенно мне запомнилась его речь, где он, касаясь политики рабочих партий по отношению к народам колоний, сказал, что пролетариат передовых стран может и должен помочь остальным трудящимся массам и что развитие остальных стран может выйти из своей нынешней стадии, когда победоносный пролетариат советских республик протянет руку этим массам и сможет оказать им поддержку.

Эти слова В. И. Ленина претворяются в жизнь. Коммунистическая партия Советского Союза последовательно осуществляет по отношению к бывшим угнетенным нациям и бывшим африканским колониям ленинские идеи. В настоящее время СССР горячо и активно поддерживает национально-освободительное движение народов Анголы, Мозамбика, Южной Родезии, Южно-Африканской Республики и Юго-Западной Африки. Народы Африки видят в государстве, созданном Лениным, своего надежного друга и помощника. Благодаря ленинской политике советского правительства, тысячи студентов из африканских стран обучаются в вузах Советского Союза.

Вот и я в числе этих студентов уже шестой год учусь в вашей стране. Очень люблю свою специальность — микробиологию и глубоко благодарен работникам университета за знания, которые получаю каждый день. Выражаю большую благодарность, в частности, моему руководителю, кандидату биологических наук Тамаре Антоновне Рябушко за постоянную помощь, которую она оказывает мне.

Я радуюсь успехам вашей страны, радуюсь энтузиазму советских людей, с которым они встречают знаменательный юбилей, искренне желаю им успехов в их благородном труде во имя строительства коммунистического общества, начало которому положил великий вождь и учитель рабочего класса Владимир Ильич Ленин.

Роберт КЕЙГЕ,
студент 5-го курса биологического факультета
БГУ имени В. И. Ленина.

Савецкія вучоныя працягваюць удасканальваць новы метады атрымання электрычнай энергіі, названы магнітагідродынамічным. Мінаючы звычайнае ператварэнне цеплавой энергіі ў механічную, магнітагідродынамічны генератар (МГД-генератар) вырацоўвае электраэнергію з плазмы, якая праходзіць праз магнітнае поле.

Цяпер з'явіўся незвычайны аўтаномны імпульсны МГД-генератар са звышправодзячай магнітнай сістэмай. Гэта невялікая па размерах устаноўка свабодна размяшчаецца на пісьмовым сталі.

Новы МГД-генератар магутнасцю ў 1 200 кілават прызначаны для навукова-даследчых работ. Ён створаны калектывам супрацоўнікаў Інстытута высокіх тэмператур Акадэміі навук СССР і філіяла Інстытута хімічнай фізікі Акадэміі навук СССР.

НА ЗДЫМКУ: падрыхтоўка імпульснага МГД-генератара да дэманстрацыі.
Фота Н. ПАШЫНА.

Ленінград. Металічны завод імя XXII з'езду КПСС. НА ЗДЫМКУ: правэрка ротара паравой турбіны магутнасцю 300 тысяч кілават.
Фота П. ФЯДОТАВА.

На Запарожскім трансфарматарным заводзе выраблены і прайшоў выпрабаванні новы трансфарматар на высокі клас напружання.
Фота А. КРАСОУСКАГА.

ЦИЩУТ ЗЕМЛЯКИ

— Накануне Нового года люди желают друг другу всего самого хорошего. Поздравляют устно, по телефону, перегружают почту письменными пожеланиями здоровья, благополучия и счастья. Но если бы новогодние пожелания сбывались, достаточно было бы одного — мира на нашей планете. К сожалению, даже самыми лучшими пожеланиями ничего не изменишь. И люди это понимают. Колонны демонстрантов выходят на улицы, протестуют против войны во Вьетнаме. Их не могут остановить ни дубинки полицейских, ни бомбы со слезоточивыми газами.

Как и миллионы канадцев, мы возмущены преступлениями американской военщины в этой стране. Мы видели их по телевидению после «миролюбивой» речи президента Никсона, которая транслировалась в Канаде. Вот эти кинокадры, снятые во Вьетнаме.

Американские солдаты ведут, подгоняя ударами тяжелых ботинок и прикладами автоматов, двух вьетнамских юношей, почти подrostков. Руки их связаны колючей проволокой. Неподалеку стоит вертолет, возле него американские и сайгонские офицеры. Подгоняемые пинками, юноши приближаются к этой группе. С садистской методичностью палачи избивают несчастных до тех пор, пока оба не теряют сознания. Появляется «благодетель» и отливает их водой. Потом берет одного за волосы и усаживает возле дерева, достает из кармана нож и вспарывает ему живот. Второму пленнику досталась более легкая

смерть: какой-то «сердобольный» американец выстрелил ему из пистолета в голову.

Мы сидели у телевизора и не могли пошевелиться от ужаса, к горлу подкатился комок жалости и ненависти. Возмущение, которое вызвала эта цивилизованная банда, нельзя описать словами.

Да, тяжелые испытания выпали на долю народа Южного Вьетнама. От бомбардировок американской авиации пострадали жители Демократической Республики Вьетнам. Мы видели получасовой фильм Майкла Маклира, посвященный исключительно Северному Вьетнаму: стертые с лица земли города и поселки, разрушенные больницы и школы. Комментируя свой фильм, Маклир говорил, что многие кадры из этого фильма скорее похожи на фотографии лунного ландшафта, изрытого метеорами. Но они сняты на земле, на которой еще недавно жили и трудились люди и которая превращена в пустыню.

Черные силы реакции еще больше бедствий принесли бы человечеству, если бы не было Советского Союза, нашей великой Родины.

Мы призываем всех земляков принимать активное участие в борьбе за мир, протестовать против войны во Вьетнаме, по мере возможности участвовать в жертвованиях в помощь борющемуся вьетнамскому народу. Это будет нашим подарком к сотой годовщине со дня рождения Ленина.

Надежда и Григорий
МАРТЫНЮКИ.
Канада.

СКЛАДАЧКА НА ТВАРЫ ЗЯМЛІ

«Кожны раз, калі я недзе блізка, я іду да цябе, мае слаўнае поле. Іду радасны, трапятлівы, што вось-вось убачу цябе, і з любасцю думаю: што за сіла ў табе? Чым зачаравала, што ты са мной на ўсё жыццё?.. Ты плыло за мной услед па віхурных дарогах вайны, і я быў удзячны табе; незлічона разоў, мякка, павольна пакружваючыся, ты прыходзіш у сне, і ранкам я ўсміхаюся: ты было ў мяне... Ціхае, светлае і высокае, як боскі прастол, ты стаіш перад вачыма нерукатворным шэдэўрам у акаёме дубоў і белых бяроз...»

Гэтымі ўзнёслымі словамі, поўнымі шчырай і чыстай любові да самай роднай часцінкі зямлі, якая ўпершыню адкрыла шырыню і прыгажосць усяго свету, пачынаецца «Баравы Лясок» — адна з навел, што ўвайшла ў новую кніжку Міколы Ракітнага «Вясковыя навелы» (выдавецтва «Беларусь», 1969 г.).

Кожная навела — асобны па сюжэту твор. Адну чытаеш з напружанай увагай — куды завядуць жыццёвыя сцежкі яе герояў («Лукер'я», «Двое»). Другую — з замілаваннем і добрай зайздрасцю: і ты бачыш гэты светлыя паляны, балотцы з чаротамі і верасамі, што клубіцца ружовым дымам («Панажы»), і ты чуў, як ранняя вясною ляціць ад вёскі да вёскі дзявочая песня, не сустракаючы на сваім шляху перашкоды — дрэў, адзетых у зялёнае ўбранне («Песні»), але, відаць, не тым вокам глядзеў, не тым вухам чуў. А чытаючы трэцюю навелу, дзе аўтар з гумарам класіфіцыруе вясковых курцоў, што заўзятая дымяць у калгасных канторах, хочацца і сваіх знаёмых падвесці пад тую ж класіфікацыю («Курцы»).

Аднак усе навелы ў зборніку добра знігаваны, і ў гэтай іх недакучлівай, але моцнай суязі асноўная асаблівасць кнігі Ракітнага. Дзея большай часткі навел адбываецца ў Пятроўцы, і большасць іх герояў — жыхары гэтай прыгожай «на дзве вуліцы ў садах» палескай вёскі, да якой сцяной падступіў стромкі бор.

І яшчэ адно, што звязвае ў адзінае цэлае 90 невялікіх апавяданняў, — гэта тэма радзімы. Яна аснова лепшых навел зборніка. І гэтую вечную, неўміручую тэму Мікола Ракітны вырашыў па-свойму: для яго, як і для Пашкі Запалянскага з навелы «Складачка», што ў свае 23 гады бачыў і бязлюдныя астравы Аральскага мора, і водны прастор за Курыльскай градой, няма на свеце нічога даражэй за гэту складачку, тоненькую, як валасок, маршчынку на твары Зямлі, у якой ляжыць родная вёска.

Як і ў іншых беларускіх вёсках, як у любым паселішчы на ўсіх пяці кантынентах, у Пятроўцы жывуць і добрыя людзі, і неблагія, а часам і зусім дрэнныя. Але, як і ўсюды, дзе чалавек моцнымі каранямі звязаны з зямлёй, добрых і працавітых тут больш. Такіх, як Мітрафан Лугавы, што трымае аперку над садовымі дрэвамі ўсіх суседзяў.

— Ты яшчэ пабачыш, — абнадзеівае ён гаспадара якой-небудзь чэзлай, запушчанай грушкі, — што з яе будзе. Умацуецца, ажыве — мы, як нявесту, яе прыбяром. Напачатку ёй лімончанку прышчэпім, а праз годзік з другога боку — з сапаяжанкі раскок. Потым — ад мядоўкі дубчык. А калі вымахне, абсыплецца першымі дзеткамі, мы ёй і фунтовачку прышчэпім. А? Стаяць будзе ў жніўні, як навагодняя ёлка! У мяне, брат, ажно тры такія.

Або Анікей Германчук, які пражыў доўгі век, разам з усімі касіў і сеяў, бачыў бяду і нястачу, наслухаўся за жыццё лаянкі, але не сказаў нікому грубага слова, ніколі не павысіў голас. Аднак добра памятаючы у Пятроўцы, як у вайну далікатны Анікей збіў вышэзнага Сафрона Леўшунова, што падаў на Ганну Дымкову заяву ў нямецкую камендатуру, маўляў, камсамолка і сельсаветчыца.

Гартаеш старонкі кнігі — і нібы ўвачавідкі бачыш каларытных пятроўцаў: старую бабу Каваленчыку, якая не без падстазы крытыкуе абласное начальства; першага калгаснага шафэра

Гардзея і яго сына Гордзіка; няўдалага жаніха Глінчакова; вясковага артыста Пералепку з яго кароннай фразай: «Ой, сэрца баліць, калі чую, як крычаць перад маразамі маладыя пеўнікі»; салдацкіх удоў, што ў гадавіну Перамогі сабраліся ў Дуняхі Паддубнай, або ўвесь «багаты насельніцтвам галінасты Бабашкоў род», юныя прадстаўнікі якога абмяркоўваюць пытанне, як называўся абутак у грэчаскіх акцёраў. У мужчын — катурны, а ў жанчын як?

Усяму ёсць месца ў жыцці: кроцаць побач вяселосці і сум, гора і радасць, а часам балюча сціскаецца сэрца ад людскай няўдзячнасці і самага горшага яе віду — няўдзячнасці дарослых дзяцей.

Прыехалі да Аксінні Закружнай у госці сыны з сынкамі — Пятро з Валодзькам з Тамбова і Адам з Мікіткам з Віцебска. Прыбавілася клопату ў староі. Устаўшы на досвітку і зрабіўшы ўсе справы па гаспадарцы (хоць і адна жыла, а заўсёды трымала парсюкоў, каб было з чаго скласці пасылкі сынкам), бралася за гатаванне. «Варыла, парыла, смажыла і, калі ўсё было гатова, ціхенька падыходзіла да ложка Пятра або Адама, будзіла і шэптам пераказвала, дзе і што, у якіх пасудзінах стаіць на снаданне. Яна толькі гаварыла пра снаданне, бо на абед прыходзіла з поля і падавала сама». Адгасцявалі і пачалі сыны, ды так і не прыезлі маці дровы на зіму, не напавілі дзіравы хляўчук, не адраментавалі дах.

Вёска — гэта не толькі палі, лясы і празрыстая рачулка, гэта і коні, каровы, сабакі, куры. Нездарма маленькая гараджанка Наталька, седзячы на куцішках і ўважліва назіраючы за гаспадыняй, што доіць карову, робіць для сябе адкрыццё: «Вось адкуль малако!»

Не ўсе навелы М. Ракітнага чытаюцца з аднолькавай цікавасцю. Аднак кніга ў цэлым пакаідае добрае і светлае ўражанне.

Т. РЭУТОВІЧ.

Прэм'ера оперы М. Мусаргскага «Хаваншчына» адбылася ў Дзяржаўным ордэна Леніна акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларускай ССР. НА ЗДЫМКУ: сцена з оперы. Эма — артыстка Лідзія ШАУЧЭНКА, князь Андрэй Хаванскі — народны артыст БССР Валерый ГЛУШАКОУ. Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

УСЁ ПАЧЫНАЛАСЯ Ў 44-М

Яўгена Салаўёва, майстра цепласілавога цэха Мінскага аўтамобільнага завода, я застаў пры вынананні незвычайных абавязкаў — за выдачай кніг у бібліятэцы. Перада мной быў стройны, хударлявы чалавек з сівымі валасамі і тонкімі рысамі інтэлігентнага твару. Ён адчуваў сябе упэўнена срод кніг, лёгка знаходзіў тую, што патрэбна чытачу.

Я папрасіў Салаўёва раскажаць, з чаго пачалася яго работа ў бібліятэцы.

— Незабыўны 1944-ы, калі адразу пасля партызанскага парада ў Мінску я пачаў працаваць тут, у аўтарамонтных майстэрнях, машыністам манеўравага паравоза, быў вельмі цяжкім годам, — успамінае ён. — Спраў было многа. Не хапала ўсяго — будаўнічых матэрыялаў, рабочых рун, жылля, элементарных зручнасцей. Здавалася, ці да кнігі было? Але ж рабочыя патрабавалі кніг. І вось мы, некалькі чалавек, рашылі арганізаваць у сабе на вытворчасці бібліятэку. Пачалі з самага простага: кожны прынёс па некалькі кніг. Збіралі газеты, брашуры, часопісы — усё, што толькі ўдалося зберагчы ў падвалах і тайніках ад акупантаў.

У хуткім часе маленькая бібліятэчка, з якой пачалі рабочыя, стала буйным, агульназаводскім кнігасховішчам, а Яўген Салаўёў — старшынёй савета бібліятэкі. Бібліятэку, адну з багачэйшых у рэспубліцы, цяпер фінансуе заводскі камітэт прафсаюза.

А. ЗВЕНТАУ.

МАСТАК З САЎТАСА «ЧАРНЕЛІ»

Мікалай Шчалканогоў — работнік саўтаса «Чарнелі» Іўеўскага раёна, які прайшоў дарогамі вайны ад Сталінграда да Одэры, падрыхтаваў выстаўку сваіх націнак, прыслечаную 25-годдзю вялікай перамогі савецкага народа.

Нельга без хвалявання глядзець націну «Подзвіг». Савецкі воін з гранатай у руцэ перагарадзіў шлях зграі гітлераўцаў. Высокім майстэрствам адзначаны палотны «Партызаны», «У Налібоцкай пушчы» і іншыя. «Новы пасёлак» — націна, у якой самадзейны мастак расказвае аб зменах, што адбываюцца ў вёсцы.

У мясцовым сельскім клубе М. Шчалканогоў аформіў стэнд «Яны змагаліся за Радзіму». «Ніхто не забыты, нішто не забыта», «Яны ахоўваюць мірную працу». Стэндзі расказваюць аб тых земляках, якія змагаліся з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Жывапісам М. Шчалканогоў захапляецца даўно. У многіх гарадах пабывала выстаўка яго работ, прысвечаная 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі. Мастак падарыў яе свайму саўтасу.

Работы мастака-аматара з поспехам дэманстраваліся на многіх выстаўках, паказваліся ў Мінску, Вільнюсе і іншых гарадах.

У актавай зале Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ў Горках адбыўся раённы агляд мастацкай самадзейнасці, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Удзел у ім прынялі ўсе сельскія клубы і дамы культуры раёна, а таксама калектывы мастацкай самадзейнасці акадэміі.

Удала выступіў на аглядзе хор калгаса імя Свардлова. Усе песні, якія ён выканаў, былі цёпла сустрыты гледачамі. НА ЗДЫМКУ: выступае хор калгаса імя Свардлова.

Фота С. СІДАРАВА.

ПЕРШЫ БАС ТУРЦЫ Ў МІНСКУ

Багатыя імёнамі тэатральна афішы Мінска. Бадай, у свеце цяжка знайсці дзяржаву, прадстаўнікі якой не дэманстравалі б у нас сваё майстэрства.

Нядаўна ў Мінску выступаў саліст Анкарскага опернага тэатра Айхан Боран — першы бас Турцыі. Ён ужо двойчы гастраліраваў у СССР. У яго засталася вялікае ўражанне аб музычнай культуры Баку, Ервана і Тбілісі. У Беларусі ён выступаў упершыню.

У канцэртнай зале цэнтральнай музычнай школы сабраліся артысты, музыканты, студэнты кансерваторыі, аматары музыкі. Айхан Боран парадаваў іх віртуозным выкананнем арыэт Гендаля, рамансаў Брамса, Чайкоўскага, Мусаргскага, нацыянальных песень турэцкага кампазітара Сайгуна.

— Цудоўны спявак, з багатай музычнай школай. Выдатна адчувае камерную му-

зыку кожнага кампазітара і тонка следуе аўтарскім задумам, — так сказаў аб А. Борану народны артыст БССР І. Сарокін.

У Мінску Айхан Боран сустраўся са сваімі старымі сябрамі: кіраўніком харэаграфічнага ансамбля Беларусі А. Калядэнкам і салісткай гэтага ансамбля Л. Брыказоўскай, якія гастраліравалі ў Турцыі. Айхан Боран вельмі высока ацэньвае беларускі балет.

— Мы рады, калі ваш балет прыязджае да нас у Анкару, — гаворыць ён. — І наогул у Турцыі любяць савецкае мастацтва. Песні «Расія — радзіма мая», «Падмаскоўныя вечары», ў нас спяваюць усюды. Вельмі папулярныя ў Турцыі рускія класікі — Пушкін, Талстой, Дастаеўскі. У тэатрах з вялікім поспехам ідуць п'есы Чэхава. Айхан Боран застаўся задаволены сваёй гастрольнай паездкай.

С. ГУЛЬЯНЦ.

На кінастудыі «Беларусьфільм» пачаліся здымкі новага шматсерыйнага тэлевізійнага фільма «Руіны страляюць...» па кнізе журналіста Івана Новікава. Рэжысёр фільма — В. Чацверыкоў, апэратар — Б. Аліфер, мастак — В. Белаўсаў. Фільм расказвае аб гераічнай барацьбе мінскіх падпольшчыкаў супраць фашысцкіх захопнікаў. НА ЗДЫМКУ: сцена з фільма. У ролі Казінца — артыст Анатоль САЛАНІЦЫН.

В СЮДУ, во всех лагерях самым ужасным был постоянный голод...

Пятнадцать лет от роду мать определила Мишу Лукина в Питере в извозничий трактир — кухонным мальчиком: дрова колоты, воду носить, мусор убирать, картошку чистить, рыбу потрошить... Хозяин платил пять рублей со словесным доплатом: «Сыт будешь, жив будешь!» Иногда, кроме щей и каши, то пшенной, то гречневой, перепадала яичница с колбасой — многие посетители спрашивали ее с луком — осенью и зимой с репчатым, весной и летом — с зеленым... Случалось, любители просили приготовить глазунью на сковородах, ее, бывало, подадут, а она ворчит, пузырится, даже потрескивает...

Какая к черту глазунья, когда в Люкенвальде ежедневно умирали от голода десятки военнопленных!

Это там, в Люкенвальде, появился поп. Откуда он взялся, никто не знал. Знали о нем только одно — назывался отцом Харитоном. Ростом — правофланговый кавалергард, что борода, что грива — смоляные, с легкой проседью, глаза карие, с грустью, Христос да и только, голос тихий, ласковый, проникает до самого сердца. Зима, хотя и не наша, русская, снега мало, с ленивыми морозами — ночью нагонит градусов пять-шесть, а к утру на нуле, но все же зима, а на нуле, но все же зима, а отец Харитон с непокрытой головой, в одной рясе.

То в один барак забредет, то в другой. Во всех лагерях, где побывал Михаил Федорович, советских от всех остальных — французов, поляков, англичан, югославов — от всех отгораживали «колочкой», а там, где одни советские, от всех отделяли русских. Попасть в бараки к русским трудно, охраны больше, чем у других, да и злее отбирали охранников и псов. А отец Харитон, яко Иисус, ходил беспрепятственно: рыжая, колючая, ржавая, словно в застывшей крови, проволока как будто сама собой раздвигалась перед ним.

С утра служил панихиды по новопреставленным воинам... Глаза к небу, из кадила сизый дымок, голос с дрожью:

«Ни печали, ни воздыханий, а жизнь бесконечная...» Потом к живым, к тем, кто подниматься не может, у кого ногти синие и губы синие, в груди клокочет, рвется сердце, дыханье на исходе.

Руку, мягкую, прохладную, положит на лоб:

— Исповедуйся, сын мой... Облегчи страждущую душу свою...

Многие в последнюю минуту плакали, очень горько умирать на чужбине, еще горше сознавать, что никто — ни мать, ни отец, ни жена — самые родные, самые близкие никогда не узнают, где зарыт, — голый, без гроба, свален в кучу, полит дезинфекционной жидкостью...

А отец Харитон тут, рядом, присядет на корточках возле головы, слезы вытрет, даст кресту приложиться сухими, обметанными лихорадкой губами.

— Бог милостив...

Сначала думали: не гестапо ли подослало исповедника? Может, он с исповеди к абвер-офицеру бегаёт, чтобы не по-забыть, кто и что ему в предсмертный час поведал.

Проверяли и так и этак — не подтвердилось.

Потом начали сомневаться: «Поп ли отец Харитон? Может, мошенник?» И эту версию отбросили — какая тут мошенство выгода?

Михаил Федорович с отцом Харитоном побеседовал: где учился, где в сан священнический посвящен, в каких

приходах до войны служил. Невзначай справился, ведомо ли пастырю о православных праздниках, когда какие требы справлять положено, когда читать Евангелие, когда Апостола, когда Перемий, когда бывает неделя о мытаре и фарисее, а когда о блудном сыне.

Отец Харитон экзамена не выдержал, отвечал путано, в молитвах оказался не силен.

— Плохо вы, отец Харитон, службу знаете. Я бы вас в дьячки и то не принял...

— А я, товарищ генерал, и не пошел бы... Я, если по правде, техник-интендант... Только вижу — люди гибнут

час... Хорошо питаешься, Лепешкин. Товарищи, что ли подкармливают? Иди, Сергей Иванович, иди...

Подойди сразу двое — Коломийцев и Снегирев. Один из Тулы, второй из Владимира.

— Михаил Федорович, немцы анкету роздали, прикажут заполнить, а в анкете вопрос: «Знаете горное дело? Инженер? Да или нет?»

— Не вздумайте правду писать. Ушлют черт знает куда, под землю, заставят работать, а потом к стенке...

Коломийцев и Снегирев не послушались, соблазнились обещанием «хорошо кор-

— Допустим, Россия победит. Трудно представить, но предположим. Сталин все равно тебе не простит, что ты в плену... Повесят тебя, Лукин...

— Ну, что ж... Умру с чистой совестью...

— На том свете все равно — чистая совесть или не чистая, одно ждет — тлен, мрак...

— Про потомков забыли, Власов...

— Это чепуха, Лукин... После нас хоть потоп...

— Слышали... Скучно с вами, Власов. Неприятно... Идите, Власов, идите.

Арк. ВАСИЛЬЕВ

в мучениях дьявольских, а что делать мыслимо? Что? Хоть этим облегчить их судьбу...

— Иди, отец Харитон... Иди с миром...

Иван Павлович Прохоров, свидетель беседы, долго смеялся.

— Не ожидал, Михаил Федорович, в тебе таких познаний. Прямо богослов, чисто академик...

— Все с детства, Иван Павлович... Помню, как моей матери приходский священник говаривал: «У тебя, Настасья, толковый отрок...»

— Что с попом делать, Михаил Федорович?

— А ничего... Что мы с ним можем сделать? К абвер-офицеру не поведем... Да и не надо. Умирают люди, а он тем, кто верит, хоть чем-нибудь кончину облегчает...

— Выходит, ты, Михаил Федорович, вроде бы за религию?

— Иди ты, Иван Павлович, к черту... Отец Харитон, бес знает его настоящее имя, деловитее нас оказался. Хоть что-то делает... А мы...

Всякие люди были в плену. Как-то перед самым отбоем подошел незнакомый военнопленный, вежливо спросил:

— Разрешите обратиться, товарищ генерал...

— Кто вы?

— Я? Я Лепешкин, товарищ генерал. Старший лейтенант Лепешкин Сергей Иванович.

— Слушаю вас, Сергей Иванович.

— Немцы наших на курсы набирают.

— Какие такие курсы?

— Говорят, «курсы остроботников» — учителей, агрономов, некоторых в магистраты чиновниками служить.

— Ну и что?

— Записаться хочу... Подучусь, подкормят, и как только на родную землю попаду, айда к партизанам — фашистов бить.

— Я-то тут причем?

— Желаю ваше мнение знать. Как вы — одобряете мое стремление или нет? И вообще, что вы скажете?

— Иди, Лепешкин, иди...

Я спать хочу. Впрочем, подожди... Сколько ты до фронта весил?

— Семьдесят два кило.

— А сейчас?

— Не знаю... Давно не взвешивался...

— По-моему, ты на все восемьдесят потянешь сей-

чить». Больше их не видели...

Каждый день у гитлеровцев все новые и новые способы отыскивать среди военнопленных специалистов.

— Михаил Федорович, как быть?..

— Не поддаваться ни на какие уговоры... Ничем не помогать фашистам.

— Бить будут...

— Терпи...

— Убьют...

— Лучше смерть, чем помогать врагу.

— Вчера, Михаил Федорович, трех врачей — Ивана Сляднева, Константина Шилова и Петра Локтева за отказ работать на немцев расстреляли.

— Запомним их имена, товарищи! Запомним. Всех не расстреляют. Держитесь, товарищи. Держитесь!

И вдруг.

— Генерал-лейтенант Лукин?

— Я Лукин...

— С вами желает говорить генерал-лейтенант Власов...

— Здравствуйте, Михаил Федорович...

— Слушаю...

— А вы не особенно любезны...

— Слушаю...

— Я хочу создать армию, Михаил Федорович...

В ответ легкий смешок — чуть-чуть, еле слышный. Власов сделал вид — не заметил.

— Буду освобождать Россию, русский народ от коммунистов.

— Можно вопрос, Власов?

— Хоть сто...

— Пока один. Оружие у вас есть? Личное?

— Нет...

— Еще вопрос. Курите?

— Курю.

— Закурить не найдется?

— К сожалению...

— Вот видите, Власов, оружия у вас нет, курить и то нет, а вы: «Армию создаю!»

— Я с вами серьезно разговариваю, а вы...

— Разве с вами в вашем нынешнем положении можно серьезно разговаривать? Идите, Власов... Идите...

— Пожалей, Лукин... Скажи, на что ты надеешься?

— Как на что? Все на то же — на Советскую власть, на народ...

— Громкие слова, Лукин... Мы не на митинге...

— Для вас они громкие, для меня обыкновенные...

ИЗ ВОСПОМИНАНИИ АНДРЕЯ МИХАЙЛОВИЧА МАРТЫНОВА

Новую мою «биографию» мы сочинили с Алексеем Мальгиным. Она, на наш взгляд, была вполне подходящей для того, чтобы вызвать симпатию у власовцев.

«Родился» я в Макарьево на Унже в семье лесоторговца Никандрова — такой существовал на самом деле. Я единственный сын, зовут меня Павел, по батюшке Михайлович. Мой родитель не вынес национализации и в 1918 году покончил с собой, а я ввиду безвыходного положения пошел служить большевикам, понятно, до поры до времени. Советскую власть я ненавижу — к этому много оснований, главное — лишен возможности стать, как мой отец, богатым человеком, владеть крупным делом. Кто я теперь? Мелкий советский служащий, даже семейной жизни не составил — не хотел плодить нищих. Последние годы перед войной жил в совхозе, работал счетоводом, перед самой мобилизацией мне грозила тюрьма за растрату... В общем, «жизнь поломатая», жизнь неудачника, а мечтал быть военным, всегда любил военное дело, много читал.

Название совхоза, его адрес были точные. В армию из него ушло всего шесть человек — трое из них были убиты, один, тяжело раненый, вернулся из госпиталя домой. Судьба двух была неопределенна — «пропали без вести». Кто-то из них, возможно оба, могли оказаться в плену — один из них был настоящий счетовод... Хотя шансов на встречу было немного, все же такую возможность надо было иметь в виду...

Но чаще я думал о другой, как мне представлялось, невозможной встрече — где мой Феликс? Бывали же случаи — пропавшие без вести оказывались живыми...

Я был готов, знал все, что полагалось знать человеку, уходящему на ту сторону. Почти месяц я ежедневно по три-четыре часа занимался немецким языком, хотя я должен был предстать перед власовцами не знающим иностранных языков — «где уж там в моем положении!» Я все знал о Макарьево на Унже, о лесной торговле, как никак я «осиротел» в двадцать лет и «родитель», считывая передать мне «фирму», посвятил меня в дела.

Пришлось выкинуть и в бухгалтерский учет — знание счетоводства могло пригодиться во многих случаях.

Мне разрешили съездить к семье.

— Двух дней тебе хватит? — спросил Мальгин. — Действуй, как уговорились: Наде всю правду, всем остальным — призвали в армию. В райкоме можешь сказать, что, возможно, направят к партизанам.

Дорогая, милая моя Наде. Она мне сама сказала:

— Я сразу поняла, зачем тебя вызвали.

Она не плакала, не вздыхала, вообще старалась говорить о чем угодно, но только не о том, куда и зачем я еду.

Вечером у нас собрались учителя, пришла председатель колхоза, Надины подруги. Все подшучивали над моей бородой, которую я начал отращивать по совету Мальгина.

— Вас совсем не узнать, Андрей Михайлович, — говорила историчка Анна Павлова, — вы совсем другой. Прямо купец, только поддевки не хватает...

Председатель колхоза Королева горестно сказала:

— Последнего стоящего мужика забрали. Остались только недомерки да старики... И чего ты, Андрей Михайлович, напрасился?

А потом мы остались своей семьей. Дети уснули. Чтобы попасть на поезд, я должен был уйти из дома чуть свет. Мы с Надей просидели всю ночь. Она разбудила детей: «Ну, давайте провожать отца!» Посидели, как полагается, помолчали...

У вагона попросила: — Пishi при первой же возможности... Ты же знаешь, как мне без тебя будет трудно...

В Москве я узнал от Мальгина, что мне присвоено звание майора государственной безопасности. Аеша поздравил меня и сказал: — Теперь скоро...

Тимофей Брагин, если он жив, наверное, вспоминает, как к ним на участок оборонной привели бородастого Никандрова и как этот самый Никандров начал болтать всяческую чепуху. Брагин поначалу сидел молча, искоса поглядывал на «звонаря». Потом подошел к Никандрову и тихо сказал: «Выйдем!» Вывел Никандрова из блиндажа и у самого входа двинул ему как следует.

— Слушай ты, дерьмо, я хоть и штрафник, а Советскую власть лаять никому не позволю. Брось разоряться!

И дал еще раз.

Я должен был переходить фронт именно на этом участке. А по легенде, разработанной нами, последней каплей ненависти к Советскому Союзу, переполнившей мое сердце, должен был быть штрафной батальон, куда меня «загнали».

Брагин после того, как я исчез, наверное, с сожалением думал: «Почему я не приступнул эту сволоту?»

Помню, как я ползком продвигался по минированному участку. Я знал, где безопасно ползти, и все-таки... Вплотную подобрался к немецкой линии обороны и залег. До меня доносились из окопов голоса немецких солдат, кто-то из них простуженно кашлял, хрипло приговаривая: «Никак не проходит». Кто-то тихонько посвистывал, потом кто-то залег: «На Лунсбергской долине, в прекрасной стране...»

В нагрудном кармане у меня лежали две листовки: одна с пропуском, вторая «Воззвание генерал-лейтенанта Власова к русским солдатам». Их в последнюю минуту «подарил» мне начальник отделения «Смерш» дивизии майор Куликов, организовавший мой переход.

Светало. Я решил: «Пора!» И поднялся. Пошел, поднимая обе руки, в зубах у меня белел платок.

(Продолжение следует).

(Продолжение. Начало в №№ 41, 42, 44—51, за 1969 год, №№ 1—3 за 1970 год).

ПОМНІКІ БЕЛАРУСКАЙ АРХІТЭКТУРЫ

Сафійскі сабор у Полацку, закладзены паміж 1044 і 1066 гг., з'яўляецца адным з найбольш старажытных культурных помнікаў Беларусі. Аб першапачатковым яго выглядзе да нас дайшлі супярэчлівыя звесткі. У XVIII стагоддзі сабор быў поўнасцю відазмянен. Замест сямі (па іншых крыніцах — пяці) купалаў на галоўным фасадзе з'явіліся дзве вежы.

Хаця Сафійскі сабор у Полацку мае шмат агульных рыс з аднайменнымі саборамі ў Кіеве і Ноўгарадзе, у ім праяўляюцца рысы, уласцівыя мастацтву Полацкай зямлі.

НА ЗДЫМКУ: агульны выгляд Сафійскага сабора ў Полацку.

КРЫЛАТЫЯ СПЕВАКІ

На гэты раз адну з залаў біялагічнага корпуса БДУ імя Ул. І. Леніна запоўнілі не студэнты, а... птушкі. Тут адкрылася выстаўка пецых і дэкарываных птушак, якія насяляюць не толькі беларускія лясы, а і многія куткі зямнога шара. Гэту спецаблывую выстаўку арганізавала Мінскае аддзяленне Беларускага таварыства аховы прыроды.

Калі заходзіш у залу, то здаецца, што трапляеш у казаннае птушынае царства. Тут дзесяткі разнавіднасцей галубоў з самым розным афарбаваннем. Якіх назваў сярод іх толькі не сустрачэш: «Чайкі» і «Манакі», «Душыны» і «Паўдніны», «Нікалаеўскія» і «Харкаўскія», «Якабіны» і «Бухарскія».

А побач у клетках прадстаўнікі птушынага пецыха свега — сініцы і шчыглы, чыжы і канарэйкі, канаплянкі і лазараўкі.

Больш як дваццаць гадоў займаецца развядзеннем пецых птушак былі настаўнік-біёлаг А. Якімовіч. На выстаўцы ён прадставіў сваіх канарэек. З вялікай стараннасцю яны выводзяць рулады ад самых нізкіх да самых высокіх нот. А. Якімовіч можа гадзінамі з захапленнем расказваць аб жыцці птушак, аб іх біялагічных відах, вартасцях і недахопах. Таму на выстаўцы калі птушкавода-біёлага заўсёды многа людзей.

Мінчанін Л. Рыф прадставіў на выстаўку лепшых дэкарываных галубоў, выведзеных ім за многія гады. Рабочы мінскага прыборабудаўнічага завода імя Леніна Л. Гермадскі экспануе калі дваццаці відаў розных дзікіх птушак. Пецыхы і дэкарываных птушак паказваюць аматары прыроды В. Панамароў, В. Крэсік, Л. Ермалініч, І. Васілюк, браты Л. і Ш. Палацоўскія і многія іншыя птушкаводы.

С. ВАНІН.

ПАКАЗВАЮЦЬ КАЛЕКЦЫЯНЕРЫ

Не адну гадзіну трэба затраціць, каб дэталева азнаёміцца з юбілейнай рэспубліканскай выстаўкай калекцыянераў, прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна.

На выстаўцы ў Мінскім палацы прафсаюзаў прадстаўлена калі 10 тысяч мініяцюрных экспанатаў, звязаных з жыццём і дзейнасцю Ільіча. Свае экспанаты прадставілі калекцыянеры Мінска і Брэста, Бабруйска і Магілёва, Віцебска і Гомеля.

З юбілейных чаканых медалёў звяртае на сябе ўвагу экспазіцыя мінскага калекцыянера — дацэнта Беларускага політэхнічнага інстытута А. Процкага. Ён сабраў больш як сто чаканых медалёў, прысвечаных бессмертнаму правядуру. У гэтай экспазіцыі можна ўбачыць рэдкі медаль, адчаканены ў Парыжы да 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна, серыю медалёў вядомых скульптараў М. Манізера, М. Шмакава. Вялікае месца займаюць настольныя медалі, прысвечаныя ўзнагароджанню ордэнам Леніна абласцей і прадпрыемстваў нашай рэспублікі. Цікава адзначыць, што юбілейным медалем, які выпусціў мінскі завод імя Ул. І. Леніна, зараз узнагароджаюцца лепшыя рабочыя, якім прысвойваецца ганаровае званне «Майстар—залатыя рукі».

Самы вялікі збор ленинскіх значкоў—1 200 штук—на выстаўку прадставіў мінскі аматар-калекцыянер М. Крэсік. Яму належыць і падборка ленинскіх паштовак—рэпрадукцыі работ мастакоў М. Жукава і П. Васіліева.

Калекцыянер А. Навасельскі паказвае рэдкі картмаксімум «Час—пачынаю пра Леніна расказаць». Цікавую кампазіцыю паштовых марак па тэме Ул. Маякоўскага «Уладзімір

Ільіч Ленін» сабралі калекцыянеры-аматары быцька і сын М. і Г. Грынбергі.

З марачных стэндаў трэба адзначыць тэматычныя падборкі «Па ленинскіх мясцінах» (работа членаў клуба юных філатэлістаў г. Бабруйска), «Ленін і цяпер жывейшы за ўсіх жывых» (калекцыя марак юных філатэлістаў дома піянераў г. Магілёва), «Ленін у скульптуры», «Інтэрнацыянал», «Тут кожны камень Леніна памятае», «Ленін і пошта СССР», «Ленін — Кастрычнік—камунізм».

Асабліваю цікавасць выклікаюць стэнды, прысвечаныя Уладзіміру Ільічу ў Беларусі. Тут, безумоўна, на першае месца выступае калекцыя марак паштовак і канвертаў філатэліста Л. Коласава. Яна адлюстроўвае гісторыю нашай рэспублікі са старажытных часоў да сённяшніх дзён.

І. СУЧКОУ.

Анекдоты

Мулы

Насрэдзіна

Адночы сусед хацеў пазычыць у Мулы Насрэдзіна асла. — Няма яго ў мяне,— буркнуў Мула.

У гэты момант асёл зароў у хлеўчуку.

— Чаму ты, эфендзі,— запытаў сусед,— гаворыш, што няма асла, калі ён сам адгукаецца?

— О, алах!— адказаў Мула.— Які ты дзіўны чалавек. Верыш таму, што гаворыць асёл, а таму, што скажаў я, стары чалавек з сёвай барадой, не верыш.

Ночку жонка пабудзіла Мулу: — Мула, у дом забралася кошка, яна паб'е ўвесь посуд. Справа ад цябе свечка, дай я запалю яе і выганю кошку.

Мула раззлаваўся: — Жонка, дурная ты, ці што? Як я магу ў пацёмках разабраць, дзе ў мяне правы бок?

Адночы Мулу спыталі: — Мула, калі нясуць пакойнік, дзе лепш быць—наперадзе труны ці заду? — Дзе хочаце,— адказаў Мула,— але толькі не пасярэдзіне.

Кажуць, Мула Насрэдзін быў вельмі непрыгожы, і ён, ведаючы гэта, не любіў глядзецца ў люстэрка. Адночы яго жонка, будучы цяжарнай, уважліва паглядзела на твар Мулы і сказала:

— Я радуся, што ў нас з'явіцца дзіця. Але гора мне, калі яно будзе падобна на цябе.

Мула глянуў на жонку і сказаў: — Калі дзіця будзе падобна на мяне, то яшчэ паўбяды, але гора табе, калі дзіця не будзе падобна на мяне.

Адночы Мула стаяў ля вара. Убачыўшы конніка, ён дзеля ветлівасці сказаў:

— Брат, ты, мусіць, змарыўся. Зайдзі да мяне, будзь госцем.

Коннік спешыўся, быццам толькі і чакаў запрашэння Мулы. Увайшоўшы на двор, спытаў:

— Мула, а дзе мне прывязаць каня?

— Прывяжы за мой доўгі язык,— адказаў збянтэжаны Мула.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:
МІНСК, ЛЕНИНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-31,
6-97-92, 32-05-86, 33-15-15.

Зан. № 173. Мінск. Друкарня выдання ЦК КП Беларусі.

ПОПРОБУЙТЕ—ВКУСНО

Издательство «Беларусь» недавно выпустило книгу «Домашняя кулинария». Ее автор Елена Лясковец предлагает хозяйкам много интересных и несложных рецептов. Вот несколько из них.

ОКРОШКА С МЯСОМ

Отварное мясо, ветчину, а также огурцы порезать кубиками или соломкой. Чеснок растереть с солью. Яйца порубить ножом, смешать со сметаной. Все продукты соединить, залить квасом. При подаче на стол посыпать зеленью.

Хлебный квас 1 л
Отварное мясо, ветчина 400 г
Огурцы свежие 200 г
Сметана 150 г
Лук зеленый 100 г
Яйца крутые 2 шт.
Чеснок, соль, зелень.

КОЛБАСА В ТЕСТЕ

Муку, желтки и раститель-

ное масло размешать с молоком, прибавить пенку из двух белков, всыпать щепотку соли.

Колбасу порезать кружками толщиной в 1 см, обмакнуть в тесто и жарить с обеих сторон на жире, разогретом на сковороде.

Подавать с овощным салатом.

Колбаса вареная	500 г
Яйца	2 шт.
Мука пшеничная	150 г
Молоко	150 г
Масло растительное	20 г
Жир свиной	50 г

ЖАРКОЕ ИЗ ТЕЛЯТИНЫ С ВИШНЯМИ

Телятину обдать кипятком, обсушить, натереть солью и оставить на час. Вишни очистить от косточек. Мясо наколоть ножом и нашпиговать отверстия вишнями,

поместить в гусятницу, полить сливочным маслом и поставить в горячую духовку на час. Оставшиеся вишни положить в кастрюлю, прибавить вино, масло, сахар и немного потушить, процедить. Жаркое полить приготовленным соусом и тушить все вместе еще несколько минут. Под конец прибавить сметану.

Можно подавать в горячем и холодном виде.

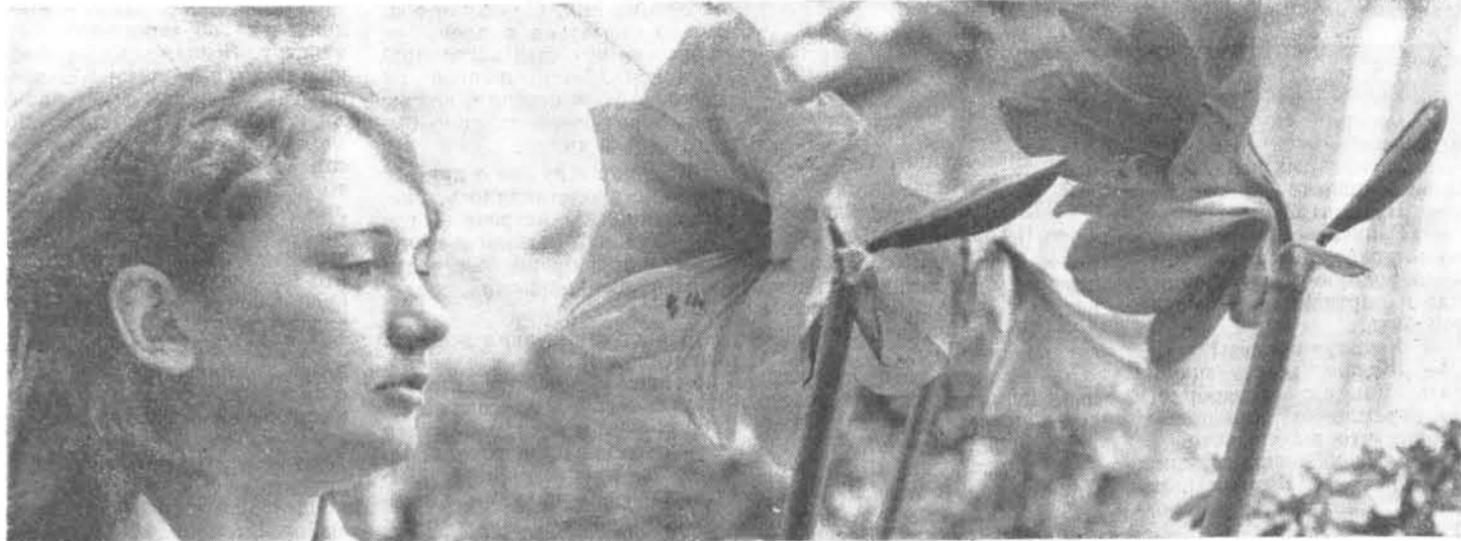
Телятина	1,5 кг
Масло сливочное	100 г
Сметана	50 г
Вишни	1 кг
Вино виноградное	100 г
Соль, сахар.	

КОПЫТКА БЕЛОРУССКАЯ С МЯСНОЙ НАЧИНКОЙ

Натереть на терке половину сырого картофеля, вторую

половину отварить в кожуре, очистить, растереть и смешать с отжатым сырым картофелем. Из вареного мяса приготовить фарш с поджаренным луком, зеленью и перцем. Картофельное тесто разделить на небольшие лепешки, положить в них начинку, зацепить и отварить в подсоленном кипятке. Затем вынуть копытки из воды, обжарить в жире с обеих сторон, уложить в кастрюлю, полить сметаной и подпечь в духовке. Перед подачей на стол посыпать зеленью.

Картофель	800 г
Мясо вареное	200 г
Лук репчатый	50 г
Жир свиной	50 г
Сметана	100 г
Перец, соль, зелень.	

ЗА ВОКНАМИ мароз, а тут, у цяністых зараслях дзівосных раслін, ртутны слупок паказвае плюс 25 градусаў. У аранжарэі Цэнтральнага батанічнага саду Акадэміі навук БССР выдатна адчуваюць сябе жыхары экватара і Акіяніі, Аўстра-

ліі, Паўднёвай і Цэнтральнай Афрыкі, Міжземнамор'я. Цяпер тут больш за 1 500 відаў розных раслін. НА ЗДЫМКУ: садавод Таіса ШАЛКО.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.